

# RAPPORT

## De administratieve lasten in België voor het jaar 2006

Eindrapport

Chantal Kegels

December 2007



**Federaal  
Planbureau**

Economische analyses en vooruitzichten

Kunstlaan 47-49

B-1000 Brussel

Tel.: (02)507.73.11

Fax: (02)507.73.73

E-mail: [contact@plan.be](mailto:contact@plan.be)

URL: <http://www.plan.be>

.be





**De administratieve  
lasten in België voor  
het jaar 2006**

**Eindrapport**

Chantal Kegels

December 2007





## Inhoudstafel

I	Inleiding	1
II	Methodologie	3
	A. Kader van de enquête	3
	B. De beperkingen om ramingen te maken via een enquête	4
	C. Draagwijdte van de enquête	5
	D. De vragenlijsten	5
	E. De steekproef	8
III	Resultaten van de enquête over de administratieve lasten	9
	A. De kosten van de administratieve verplichtingen	9
	1. Omschrijving	9
	2. De resultaten	10
	B. De kwaliteit van de regelgeving	19
	1. Omschrijving	19
	2. De resultaten	20
	C. De kwaliteit van de administratie	21
	1. Omschrijving	21
	2. De resultaten	21
	D. Mening over de vereenvoudiging en e-governmentprojecten en evaluatie van de vereenvoudigingsvoorstellen	22
	1. Omschrijving	22
	2. De resultaten	23
	E. Besluit	27
IV	Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de zelfstandigen	29
	A. De kosten van de administratieve verplichtingen	29
	1. Omschrijving	29
	2. Resultaten	30

B.	De kwaliteit van de regelgeving	37
1.	Omschrijving	37
2.	De resultaten	37
C.	De kwaliteit van de administratie	38
1.	Omschrijving	38
2.	De resultaten	38
D.	Mening over vereenvoudigingen en e-governmentprojecten en evaluatie van de vereenvoudigingsvoorstellen	39
1.	Omschrijving	39
2.	De resultaten	40
E.	Besluit	43
V	Vergelijking van de resultaten uit de enquêtes van 2000, 2002, 2004 en 2006	45
A.	Inleiding	45
B.	Vergelijking van de resultaten: de ondernemingen	46
1.	De kosten van de administratieve verplichtingen	46
2.	De kwaliteit van de administratieve verplichtingen	50
C.	Vergelijking van de resultaten: de zelfstandigen	51
1.	De kosten van de administratieve verplichtingen	51
2.	De kwaliteit van de administratieve verplichtingen	54
D.	Besluit	56
VI	Besluit	59
	Bijlage 1: Definitie van de administratieve lasten per regelgevingsdomein	63
	Bijlage 2: Schattingsmethode	65
	Bijlage 3: Sensitiviteitsanalyse	67
	Bijlage 4: De vragenlijst gericht naar de ondernemingen over de administratieve lasten inzake fiscaliteit	69

---



## Inleiding

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging heeft het Federaal Planbureau voor het jaar 2006 een raming gemaakt van de kosten van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen in België. De raming is gebaseerd op een enquête bij een representatief staal van ondernemingen en zelfstandigen. De methodologie is dezelfde als die in de vorige enquêtes die peilden naar de administratieve lasten voor het jaar 2000, 2002 en 2004. Naast het kwantitatieve deel bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarin de mening van de zelfstandigen en de ondernemingen over de problematiek van de administratieve lasten aan bod komt. Dit rapport stelt de resultaten voor van de enquête die plaatsvond tussen 1 juni en 5 september 2007. Het heeft als doel om de kwantitatieve en kwalitatieve tendenzen te beschrijven, zonder er de oorzaken van na te gaan. Dit rapport geeft dus geen enkele verklaring van de perceptie van de administratieve lasten bij de ondernemingen en de zelfstandigen.

Het eerste deel herhaalt in het kort welke methodologie wordt gebruikt om de omvang van de administratieve lasten te ramen en wat de beperkingen van die werkwijze zijn. Voor een meer gedetailleerde beschrijving verwijzen wij naar Planning Paper 92 over de administratieve lasten in België voor het jaar 2000<sup>1</sup>.

In het tweede deel gaan we dieper in op de resultaten van de enquête over de administratieve lasten van de ondernemingen. Een eerste onderdeel is gewijd aan de analyse van de totale kosten van de administratieve lasten die op de ondernemingen wegen en van de twee onderliggende componenten: de interne en de externe kosten. Verder geven de ondernemingen ook hun mening over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de afgelopen twee jaar. Een tweede onderdeel analyseert kwaliteitsindicatoren van de regelgeving op zich en het volgende onderdeel behandelt kwaliteitsindicatoren van de contacten met de administratie die verantwoordelijk is voor de toepassing van de regelgeving. In een laatste onderdeel wordt onderzocht hoe de ondernemingen het proces van administratieve vereenvoudiging ervaren. Er wordt gevraagd naar hun kennis, hun gebruik en hun tevredenheid over twaalf concrete vereenvoudigingsprojecten. Er wordt ook een beoordeling gevraagd van tien projecten van administratieve vereenvoudiging.

In het derde deel van dit rapport worden de resultaten voorgesteld van de enquête bij de zelfstandigen in België. Dat deel volgt dezelfde onderverdeling als het voorgaande deel over de ondernemingen.

---

1. Planning Paper 92 'De administratieve lasten in België voor het jaar 2000', kan gedownload worden vanop de rubriek Publicaties van de website van het Federaal Planbureau ([www.plan.be](http://www.plan.be)).

Het vierde deel vergelijkt de resultaten van de opeenvolgende enquêtes die door het Federaal Planbureau werden georganiseerd. Na een korte inleiding wordt in een eerste onderdeel de vergelijking gemaakt van de resultaten 2000/2002/2004/2006 voor de ondernemingen en een tweede onderdeel richt zich op de vergelijking van die resultaten voor de zelfstandigen. In het laatste deel worden de conclusies van de analyse besproken.





## Methodologie

### A. Kader van de enquête

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging (DAV) voert het Federaal Planbureau om de twee jaar een raming uit van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen in België. Die raming is gebaseerd op een enquête bij een representatief staal van ondernemingen en zelfstandigen. De eerste nationale enquête liep van 15 maart tot 1 juli 2001 en behandelde de administratieve lasten voor het jaar 2000. De tweede enquête, die plaatsvond tussen 1 juni en 31 augustus 2003, bestudeerde de administratieve lasten voor het jaar 2002. De derde enquête betrof de administratieve lasten voor het jaar 2004 en werd georganiseerd tussen 1 juni 2005 en 31 augustus 2005.

De vierde enquête, van 1 juni tot 5 september 2007 gaat over de administratieve lasten voor 2006. Voor alle enquêtes is éénzelfde methodologie gebruikt.

Een eerste belangrijke bemerking is dat de verkregen resultaten enkel betrekking hebben op de ondernemingen en de zelfstandigen en geen enkele indicatie geven over de administratieve lasten van de burgers. Bovendien omvat de enquête bij de ondernemingen slechts drie categorieën van administratieve lasten, namelijk tewerkstelling, milieu en fiscaliteit. Voor de zelfstandigen<sup>2</sup> zijn er slechts twee domeinen opgenomen: milieu en fiscaliteit. Die lasten vormen echter het leeuwendeel van de totale administratieve lasten die op ondernemingen en zelfstandigen wegen. Verder moet worden opgemerkt dat specifieke of eenmalige administratieve lasten, zoals bij de oprichting van een onderneming, hier niet in aanmerking worden genomen<sup>3</sup>. Ten slotte kan op basis van de enquête niet met zekerheid worden bepaald welke overheid aan de oorsprong ligt van de administratieve lasten (de federale overheid, de gewesten, de gemeenschappen, ...), zelfs niet indien een dergelijke vraag gesteld wordt over het regelgevend domein rond milieu.

- 
2. Rekening houdend met het feit dat een zelfstandige in deze studie gedefinieerd wordt als een persoon zonder werknemers, werd hem geen vragenlijst over tewerkstelling toegestuurd.
  3. Bijlage 1 geeft toelichting bij de precieze inhoud van de administratieve lasten voor elk behandeld regelgevingsdomein.

## B. De beperkingen om ramingen te maken via een enquête

Een enquête bij een representatief aantal ondernemingen en zelfstandigen is de meest gebruikte methode om de totale kosten van de administratieve lasten te ramen. De resultaten van de enquête worden vervolgens geëxtrapoleerd over het geheel van de economie. Die werkwijze kent zowel voordelen als nadelen (tabel 1).

**TABEL 1 - Voordelen en nadelen van een raming via een enquête**

Voordelen	Nadelen
Wie echt geïnteresseerd is, zal informatie verstrekken. Men beschikt over voldoende antwoordtermijn om eventueel extra inlichtingen te kunnen inwinnen.	De verstrekte informatie is subjectief.
De statistische steekproefmethoden zijn goed gekend.	Het invullen van de vragenlijst is een bijkomende administratieve last.
De procedures kunnen worden gestandaardiseerd, wat de kosten van een terugkerende procedure vermindert.	Er kan een neiging zijn om de resultaten te overschatten omdat het voor de ondernemingen en zelfstandigen moeilijk is om een onderscheid te maken tussen administratieve lasten die opgelegd worden door de overheid en lasten die voortkomen uit het beheer van de onderneming.
De resultaten worden weergegeven met een betrouwbaarheidsinterval.	Marginale administratieve vereenvoudigingen worden niet snel gedetecteerd omdat ondernemingen en zelfstandigen hun mening slechts aanpassen wanneer er grote wijzigingen gebeuren.
Het gebruik van moderne communicatietechnieken is mogelijk. De kosten van dit soort enquêtes liggen beduidend lager dan van de meeste andere onderzoeksmethoden.	Er kunnen afwijkingen in de resultaten sluipen indien enkel die ondernemingen of zelfstandigen antwoorden die hun administratieve verplichtingen het efficiëntst vervullen of indien ondernemingen of zelfstandigen hun administratieve lasten overschatten om zo de druk op het proces van administratieve vereenvoudiging te vergroten.

Ter herinnering, de enquête omvat het geheel van administratieve lasten die op de ondernemingen en zelfstandigen wegen, ongeacht de instantie die verantwoordelijk is voor de administratieve verplichtingen (Europa, de federale overheid, gewesten, gemeenschappen, de provincie of gemeenten).

Het is voor de ondernemingen en zelfstandigen vaak moeilijk een onderscheid te maken tussen de administratieve lasten die voortkomen uit een wettelijke administratieve verplichting en de lasten die voortkomen uit het dagelijks beheer van een onderneming. Zo is een accurate boekhouding noodzakelijk voor goed bedrijfsbeheer, maar ook om te kunnen voldoen aan de fiscale verplichtingen. Het is dus mogelijk dat een onderneming de kosten voor het voeren van een boekhouding als een administratieve last beschouwd. Op dezelfde manier zou de afschaffing van alle administratieve lasten niet leiden tot het verdwijnen van alle administratieve uitgaven bij de ondernemingen en de zelfstandigen. Zij zullen immers, voor redenen van goed bestuur, bepaalde informatie over hun activiteiten moeten blijven bijwerken. De aldus geraamde kosten van de administratieve lasten, omvatten dus een vast deel waaraan de onderneming in ieder geval moet voldoen, ook zonder regelgeving.

Gelet op de hoger vermelde beperkingen, is de raming van de omvang van de administratieve lasten geen exacte becijfering, maar die moet eerder geïnterpreteerd worden als een grootteorde. Zo kan men via die indicator te weten komen of de totale administratieve kosten dichterbij 2 % dan bij 5 % van het bbp liggen. Sa-

mengevat kunnen we dus stellen dat de verkregen resultaten, vooral die uit het kwantitatieve luik, met enige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd.

### C. Draagwijdte van de enquête

De enquête is opgesteld voor een populatie van ondernemingen en zelfstandigen die actief waren in België in de loop van het jaar 2006, zoals ze voorkomen in het gegevensbestand van het Directoraat Generaal Statistiek en Economische Informatie (DGSEI)<sup>4</sup>.

De enquête omvat drie grote regelgevingsdomeinen: milieu, fiscaliteit en tewerkstelling.

Er werden hiervoor drie soorten vragenlijsten opgesteld:

- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake fiscaliteit;
- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake milieu;
- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake tewerkstelling.

De ondernemingen uit de steekproef hebben één van de drie vragenlijsten ontvangen. De zelfstandigen uit de steekproef ontvingen ofwel de vragenlijst over fiscaliteit, ofwel de vragenlijst over milieu, aangezien een zelfstandige in deze studie per definitie geen werknemers heeft<sup>5</sup>.

### D. De vragenlijsten

Voor de drie behandelde regelgevingsdomeinen bestaat elke vragenlijst uit drie grote luiken. Ten eerste een kwantitatief luik op basis waarvan een monetaire schatting van de administratieve lasten kan worden gemaakt. Vervolgens een kwalitatief luik waarin de mening en de kennis van de ondernemingen en de zelfstandigen over de administratieve lasten aan bod komen en ten slotte een luik dat rechtstreeks gekoppeld is aan het proces van administratieve vereenvoudiging en aan concrete vereenvoudigingsprojecten, alsook aan de wensen van de ondernemingen en zelfstandigen op dat vlak. Dit laatste luik werd geactualiseerd sinds de vorige enquête. In samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging en de vertegenwoordigers van de drie gewesten werden nieuwe vragen ingevoerd over het gebruik van elektronische communicatie en over nieuwe vereenvoudigingsmaatregelen. Een voorbeeld van een vragenlijst is weergegeven in bijlage 4.

Het kwantitatieve luik omvat een reeks vragen op basis waarvan uit de antwoorden de totale kosten van de administratieve verplichtingen kunnen worden berekend. Die totale kosten bestaan uit de som van de interne en de externe kosten. De interne kosten zijn de uren die door het personeel of de zelfstandige besteed worden aan het vervullen van de formaliteiten. Die uren worden gevaloriseerd aan de hand van de uurloonkosten, zoals uit de enquête blijkt. De externe kosten omvatten de externe uitgaven die nodig zijn om aan de administratieve verplichtingen te voldoen. De totale kosten in elke vragenlijst worden vervolgens

4. Voorheen Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS).

5. Een onderneming of een zelfstandige kon slechts één vragenlijst ontvangen om zo de druk van de administratieve lasten voor het invullen van de enquête te beperken.

opgeteld en geëxtrapoleerd over de totale populatie van zelfstandigen en ondernemingen<sup>6</sup>.

Voor de enquête over het milieu werd aan de ondernemingen en de zelfstandigen gevraagd een indicatie te geven over de tijd die ze besteden aan de administratieve formaliteiten per soort regelgeving:

- federale verplichtingen (ecotaksen);
- occasionele gewestelijke en gemeentelijke verplichtingen (milieuvergunning of -verklaringen, ...);
- terugkerende gewestelijke en gemeentelijke verplichtingen (wijziging van milieuvergunning, gevaarlijk afval, afvalolie, verpakkingsafval, afvalwatertaks, grondwaterbijdrage, gevaarlijke uitrustingen, ...).

Een volgende vraag aan de ondernemingen en zelfstandigen betrof hun mening over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de voorbije twee jaar (2005 en 2006).

De kwalitatieve indicatoren werden gegroepeerd in twee grote categorieën: indicatoren voor de kwaliteit van de regelgeving op zich en indicatoren voor de kwaliteit van de contacten met de administraties die verantwoordelijk zijn voor de toepassing van de regelgeving. De vraagstelling is dezelfde voor de twee categorieën: de onderneming of de zelfstandige moet zijn mening geven over een aantal stellingen door één van de volgende mogelijkheden aan te kruisen: "volkomen eens", "min of meer eens", "eerder niet akkoord", "helemaal niet akkoord" of "geen mening".

Voor de kwaliteit van de regelgeving gaat het om de volgende stellingen:

- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

Wat de kwaliteit van de contacten met de administraties betreft, gaat het om de volgende stellingen:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een voorziene termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

Het laatste luik is gericht op de manier waarop ondernemingen en zelfstandigen de vereenvoudiging van de administratieve procedures zelf ervaren. Het luik bestaat uit twee delen: het eerste deel betreft de lopende grote vereenvoudigingsprojecten en het tweede deel vraagt de mening van de ondernemers en zelfstandigen over mogelijke projecten om de administratieve lasten te verminderen.

---

6. De verschillende stappen worden toegelicht in bijlage 2.

De ondernemingen en zelfstandigen werden bevroegd over twaalf vereenvoudigings- en e-governmentprojecten van de federale en regionale overheden. De eerste vijf projecten zijn federale projecten en de zeven andere zijn regionale projecten. Het gaat om de volgende twaalf maatregelen:

- elektronische facturering;
- veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering via de pers;
- afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten;
- elektronische aangifte van personeelsgegevens (multifunctionele aangifte bij de sociale zekerheid (DMFA) + elektronische aangifte van de sociale risico's (ASR));
- elektronische btw-formaliteiten;
- databank (ECOSUBSIBRU) (Brussel);
- 'Doe de kmo-toets' (Wallonië);
- formulier 'tewerkstellingspremie' (Wallonië);
- publicatie op internet van de aankondigingen van overheidsopdrachten (PAM site) (Wallonië);
- integrale milieubalans (Vlaanderen);
- integratie opleidings- en adviescheques voor kmo's (BEA) (Vlaanderen);
- formulierensite (Vlaanderen).

Voor elk van die projecten wordt bij de ondernemingen en de zelfstandigen gepeild naar hun kennis terzake, het gebruik dat ervan gemaakt wordt en de tevredenheid erover.

Voor de volgende tien vereenvoudigingsprojecten werd gepeild naar het belang dat de ondernemingen en zelfstandigen eraan hechten:

- het vereenvoudigen van de procedure voor het tewerkstellen van buitenlandse werknemers;
- het uitbreiden van de administratieve opdrachten van de ondernemingsloketten;
- het verminderen en vereenvoudigen van statistieken;
- het vereenvoudigen van de afgifte van de certificaten van oorsprong;
- elektronische maaltijdcheques;
- het opvolgen van elektronische dossiers;
- het invoeren van niet-verlengbare termijnen in procedures;
- het vervangen van het versturen van alle vereiste bewijsstukken door een verklaring op eer;
- een ondernemingssite;
- een algemene infolijn over de gewestelijke bevoegdheden.

Er werd in twee mogelijkheden voorzien om te antwoorden: een papieren versie terugsturen in de voorgefrankeerde enveloppe, ofwel elektronisch via een hiervoor ontwikkelde website. Ongeveer 22 % van de zelfstandigen en 40 % van de ondernemingen koos voor de elektronische weg.

## E. De steekproef

Op basis van een steekproef die representatief is voor de populatie en die opgesteld werd door het Directoraat Generaal Statistiek en Economische Informatie hebben niet minder dan 2 719 ondernemingen via de post één van de drie vragenlijsten ontvangen en kregen 4 324 zelfstandigen de vragenlijst over milieu of fiscaliteit.

De steekproef van de ondernemingen werd onderverdeeld in drie grootteklassen (klein, middelgroot en groot) en in twee activiteitscategorïën (industrie en diensten). De steekproef bij de zelfstandigen werd onderverdeeld in vier activiteitscategorïën (landbouw, industrie, bouw en diensten).

Zonder rekening te houden met de stratificatie, werd een steekproef opgesteld die representatief is voor de populatie van ondernemingen en zelfstandigen in de drie Belgische gewesten (Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

Het antwoordpercentage op de enquête ligt lager dan bij de vorige bevraging, maar toch hoger dan het responsniveau op de enquête over de administratieve lasten in 2000<sup>7</sup>:

17,0 % van de ondernemingen en 10,4 % van de zelfstandigen heeft de vragenlijst ingevuld.

---

7. Het antwoordpercentage bedroeg in 2000 15,3 % voor de ondernemingen en 7,5 % voor de zelfstandigen, terwijl het in 2002 respectievelijk 23,3 % en 16,6 % bedroeg en in 2004 19,4 % en 12,3 %.



## Resultaten van de enquête over de administratieve lasten

In dit deel worden de resultaten van de enquête voorgesteld die werd gehouden bij een representatieve steekproef van Belgische ondernemingen. Het betreft enerzijds een kwantitatief luik waarin de kosten van de administratieve lasten worden geraamd en anderzijds een kwalitatief luik waarin dieper wordt ingegaan op de meningen van de ondernemingen over de kwaliteit van de regelgeving en de kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie. Vervolgens worden de kennis, het gebruik en de tevredenheid omtrent een aantal administratieve vereenvoudigingsprojecten onderzocht. Ten slotte wordt de populariteit van een aantal projecten van administratieve vereenvoudiging nagegaan.

### A. De kosten van de administratieve verplichtingen

#### 1. Omschrijving

De kosten van de administratieve lasten bij de ondernemingen worden hier gedefinieerd als de kosten van de procedures en de verplichtingen die wegen op de onderneming en die ze ofwel zelf vervullen ofwel aan een externe dienst uitbesteden om de regelgevingen inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling na te leven. Die administratieve kosten worden uitgedrukt in euro en omvatten dus zowel de tijd als de middelen die de onderneming of de externe diensten nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren, alsook om de nodige formulieren in te vullen. Zo omvatten ze bijvoorbeeld de administratieve kosten voor de belastingaangifte, maar de betaling van de belastingen op zich mag niet gezien worden als administratieve lasten. De uitgaven voor de aankoop van materieel of installaties om aan de regelgeving te voldoen, worden ook niet beschouwd als administratieve kosten.

De totale kosten van de administratieve lasten zijn de interne en externe kosten samengeteld. De interne kosten zijn de uren die het personeel besteedt aan het vervullen van de administratieve formaliteiten. Die uren worden gevaloriseerd volgens de uurloonkosten zoals uit de enquête blijkt<sup>8</sup>. De externe kosten omvatten de uitgaven voor een externe dienst die de nodige administratieve formaliteiten voor de onderneming in orde brengt.

---

8. De berekening gebeurt op basis van de eigen uurloonkosten per onderneming.

De totale kosten, voor elke enquête berekend als de som van de interne en de externe kosten, worden samengeteld om tot het totaal aan kosten van de administratieve lasten te komen. Die totale kosten (dus de som van de drie regelgevingsdomeinen) worden dan ten slotte geëxtrapoleerd over de totale populatie van ondernemingen, rekening houdend met het aantal ondernemingen dat zich in elke klasse van de steekproef bevindt (zie bijlage 2 voor meer informatie over het relatieve belang van elke klasse).

De resultaten van de enquête worden ook voorgesteld volgens de grootte van de ondernemingen (klein, middelgroot en groot). Om die informatie juist te interpreteren, moet er rekening worden gehouden met het totaal aantal ondernemingen per grootteklasse dat in 2006 actief was: 169 183 ondernemingen hebben 1 tot 9 werknemers, 33 516 ondernemingen hebben tussen 10 en 249 werknemers en 1 096 grote ondernemingen ten slotte hebben meer dan 249 werknemers.

## 2. De resultaten

### a. De totale kosten

De administratieve lasten veroorzaakt door de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu op de ondernemingen, worden in 2006 geraamd op 6,46 miljard euro, hetzij 2,05 % van het bbp. Tabel 2 geeft de opdeling van dat bedrag in interne en externe kosten. Hieruit blijkt dat het aandeel van de interne kosten in de totale kosten hoger is dan dat van de externe kosten, respectievelijk 64 % en 36 % van de totale kosten.

**TABEL 2 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de ondernemingen in 2006**

Aantal ondernemingen	Soort kosten	In miljard euro	In % van het bbp
203 795	Totale kosten	6,46	2,05
	(betrouwbaarheidsinterval) <sup>a</sup>	(2,24 - 10,67)	(0,71 - 3,40)
	Interne kosten	4,11	1,31
	Externe kosten	2,35	0,75

a. De cijfers tussen haakjes geven het 90 %-betrouwbaarheidsinterval weer van de totale kosten voor de administratieve procedures. Dit betekent dat er 9 kansen op 10 zijn dat de werkelijke waarde van de kosten zich binnen het gegeven interval bevindt.

Gelet op het groot aantal kleine ondernemingen in de populatie van Belgische ondernemingen<sup>9</sup>, vormen de administratieve lasten voor die ondernemingen een belangrijk aandeel van de totale kosten, namelijk 56,2 % tegenover 39,4 % voor de middelgrote ondernemingen en 4,5 % voor de grote ondernemingen.

9. 83 % van de Belgische ondernemingen zijn "kleine ondernemingen", hier gedefinieerd als ondernemingen met 1 tot 9 werknemers.



Uit tabel 3 blijkt dat het aandeel van de interne kosten groter is dan dat van de externe kosten voor alle ondernemingen, ongeacht hun grootte.

**TABEL 3 - Verdeling van de totale kosten volgens ondernemingsgrootte en aard van de kosten (in miljard euro en in %)**

Grootte	Totale kosten (in miljard euro)	In % van de totale lasten	Soort kosten	In miljard euro
Klein	3,63	56,2	Interne kosten	2,35
			Externe kosten	1,27
Middelgroot	2,54	39,4	Interne kosten	1,58
			Externe kosten	0,96
Groot	0,29	4,5	Interne kosten	0,18
			Externe kosten	0,11
Totaal	6,46	100	Interne kosten	4,11
			Externe kosten	2,35

Als we de totale kosten opsplitsen per regelgevingsdomein (tabel 4), zien we dat de bepalingen in verband met de fiscale regelgeving het leeuwendeel van de administratieve lasten vormen. Die vaststelling is toe te schrijven aan de belangrijke plaats die dat soort lasten inneemt voor kleine en middelgrote ondernemingen. Bij de grote ondernemingen in de industrie of in de dienstensector heeft de tewerkstellingsregelgeving daarentegen het grootste aandeel.

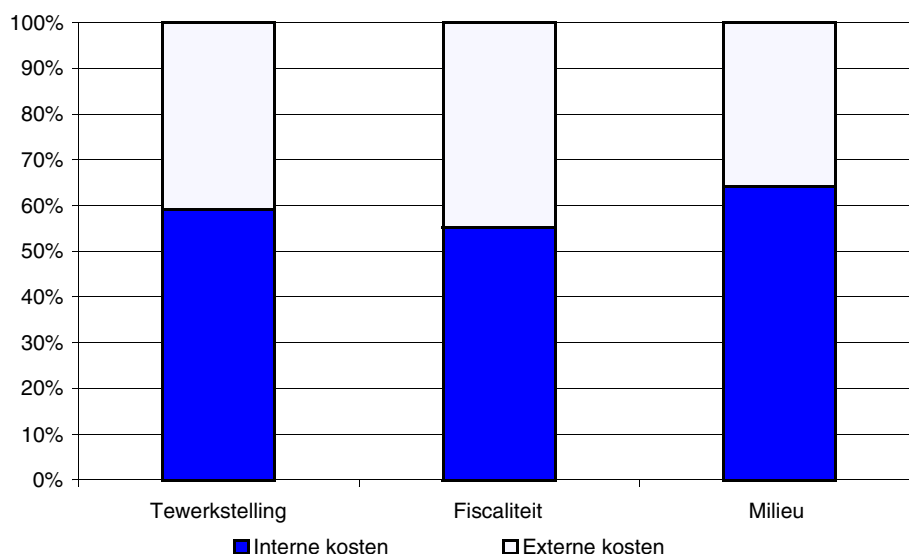
**TABEL 4 - Verdeling van de totale kosten per regelgeving**

Soort regelgeving	In % van de totale kosten
Tewerkstelling	29,1
Fiscaliteit	63,7
Milieu	7,2

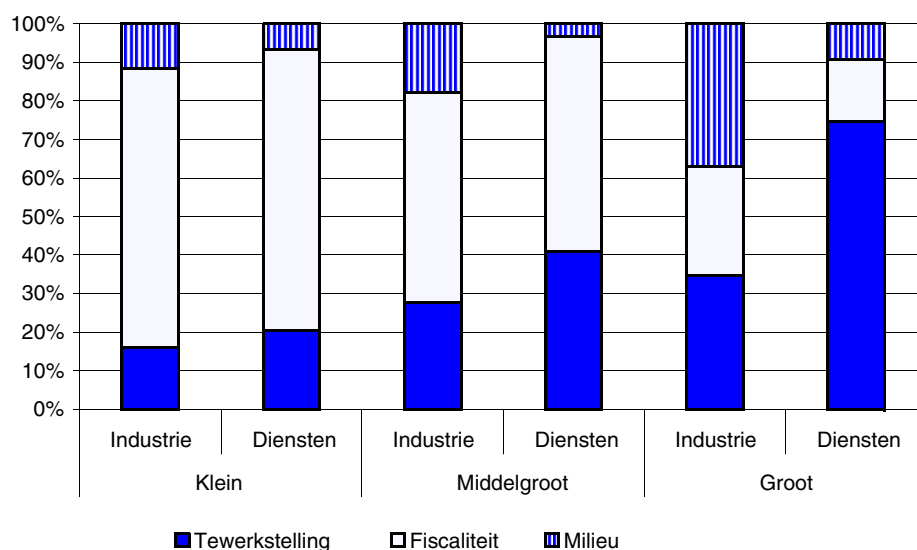
De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Als we de totale kosten opsplitsen in interne en externe kosten per regelgevingsdomein (figuur 1), zien we dat de interne kosten duidelijk een groter aandeel hebben in de totale kosten dan de externe kosten. Die vaststelling geldt voor de drie regelgevingsdomeinen. Ondernemers doen evenwel steeds meer een beroep op externe diensten (boekhouders, advocaten, consultants, sociale secretarissen...) om hen te helpen bij de administratieve procedures inzake fiscaliteit.

**FIGUUR 1 - Verdeling van de interne en externe kosten per regelgeving**



Figuur 2 toont het relatieve belang van elk regelgevingsdomein voor elke ondernemingsgrootte uit de steekproef. De fiscaliteit vormt het grootste onderdeel van de administratieve kosten voor de kleine en middelgrote ondernemingen, terwijl tewerkstelling het grootste deel van de administratieve lasten vormt voor de grote ondernemingen uit de dienstensector. Dit komt natuurlijk doordat administratieve lasten inzake tewerkstelling afhankelijk zijn van het aantal werknemers. Dat verklaart ook waarom in elke ondernemingscategorie, de administratieve lasten inzake tewerkstelling het grootst zijn in de ondernemingen van de dienstensector in vergelijking met de ondernemingen uit de industrie. De dienstensector is in het algemeen immers veel arbeidsintensiever. De milieuregelgeving zorgt relatief gezien voor de minste administratieve lasten, ongeacht de ondernemingsklasse. Uitzondering hierop zijn de grote ondernemingen uit de industrie. Voor hen vormt die regelgeving de grootste brok aan administratieve lasten. Algemeen beschouwd wegen de administratieve lasten inzake milieu, per ondernemingsgrootte, veel meer door voor de ondernemingen in de industrie dan voor de ondernemingen uit de dienstensector.

**FIGUUR 2 - Verdeling van de totale administratieve lasten volgens ondernemingsgrootte**

In tabel 5 wordt de tijd voor milieuformaliteiten gespreid over de verplichtingen voor de verschillende overheidsniveaus. Hieruit blijkt dat de meeste ondernemingen vinden dat de verplichtingen die uitgaan van de gewestelijke en gemeentelijke overheden voor de meeste administratieve lasten zorgen. Het gaat in het algemeen om terugkerende regionale en gemeentelijke verplichtingen. Daartegenover staat dat 84 % van de ondernemingen meent dat de federale milieuverplichtingen niet meer dan 10 % van de tijd voor milieuformaliteiten in beslag neemt.

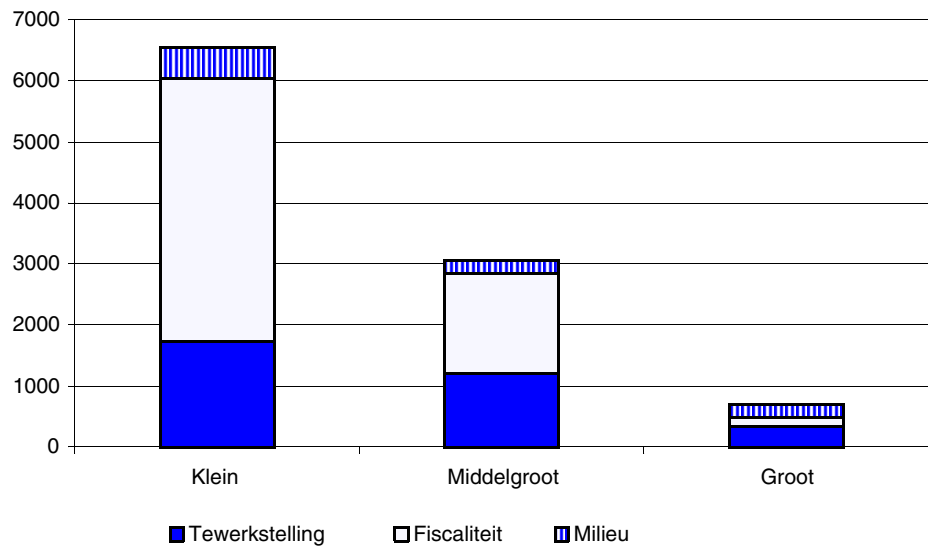
**TABEL 5 - Verdeling van de tijd over de milieuverplichtingen, in % van de verkregen antwoorden <sup>10</sup>**

Tijdsbesteding in % :	0 %	1 tot 10 %	11 tot 30 %	31 tot 50 %	51 tot 70 %	71 tot 100 %
Federale verplichtingen	42	42	9	5	0	3
Occasionele gewestelijke en gemeentelijke verplichtingen	2	29	31	31	6	2
Terugkerende gewestelijke en gemeentelijke verplichtingen	2	0	8	22	31	38

Wanneer de gemiddelde totale kosten per werknemer bekeken worden volgens ondernemingsgrootte en regelgeving, kunnen we uit figuur 3 duidelijk afleiden dat de administratieve lasten per werknemer het hoogst zijn voor een kleine onderneming (< 10 werknemers). Gelet op het feit dat een deel van de administratieve lasten niet gelinkt is met het aantal werknemers en aangezien het aantal personen in dienst lager is voor de kleine ondernemingen dan voor de grote, lijkt het logisch dat de administratieve lasten per werknemer dalen met de grootte van de onderneming.

10. Op deze vraag werden 65 antwoorden gegeven.

**FIGUUR 3 - Gemiddelde totale kosten per werknemer (in euro) - volgens ondernemingstype en regelgeving**



De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

De fiscale regelgeving veroorzaakt de grootste administratieve lasten per werknemer, zowel bij de kleine als bij de middelgrote ondernemingen. Bij de grote ondernemingen daarentegen heeft de tewerkstellingsregelgeving het grootste aandeel in de totale kosten per werknemer.

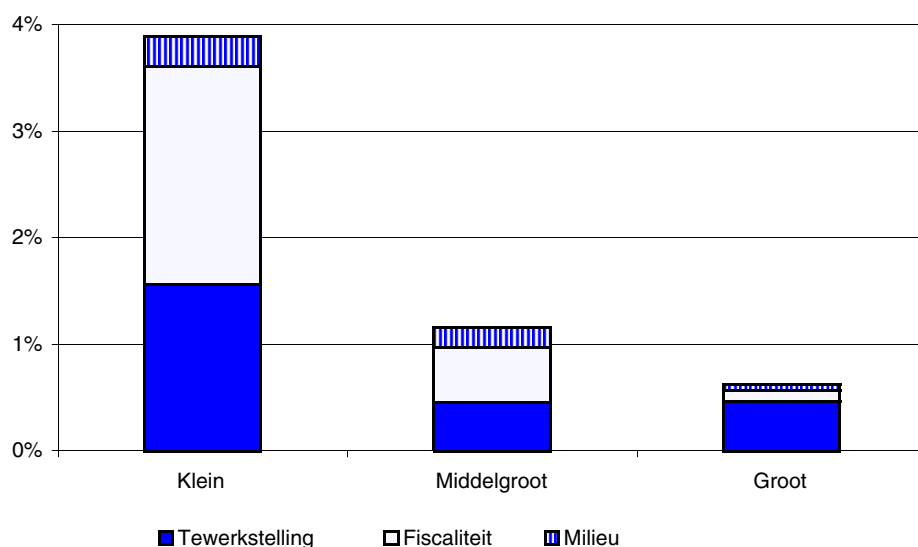
Het feit dat de kleine ondernemingen proportioneel meer te maken krijgen met administratieve lasten, wordt nog duidelijker indien we de administratieve kosten per werknemer berekenen per gewerkt uur in plaats van per jaar<sup>11</sup>. De kosten van de administratieve lasten zoals ze in de enquête worden weergegeven, zorgen voor bijkomende uurloonkosten van 3,41 euro voor de kleine ondernemingen, van 1,59 euro voor de middelgrote ondernemingen en van 0,37 euro voor de grote ondernemingen.

De kleine ondernemingen hebben ook de hoogste administratieve lasten indien ze gemeten worden als een percentage van de omzet (figuur 4). Ook hier wegen de administratieve lasten zwaarder door bij de kleine ondernemingen en de ondernemingen die 10 werknemers of meer tewerkstellen, zowel voor ondernemingen in de industriële sector als in de dienstensector.

Uitgedrukt in percentage van de omzet, vormen de administratieve lasten in verband met tewerkstelling het grootste aandeel in de totale administratieve kosten van de grote ondernemingen. Voor de kleine en middelgrote ondernemingen vertegenwoordigt de fiscale regelgeving het grootste aandeel van de totale administratieve kosten als percentage van de omzet.

11. Het gaat om een schatting die gebaseerd is op 1 920 gepresteerde uren per jaar en per werknemer.

**FIGUUR 4 - Gemiddelde totale kosten in % van de omzet - volgens ondernemingstype en regelgeving**



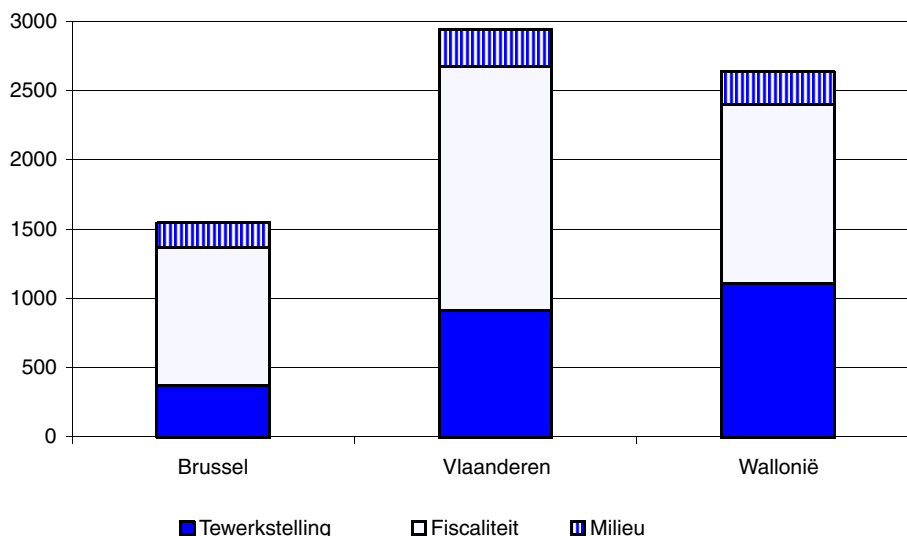
De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

De antwoorden van de ondernemingen kunnen ook per gewest opgedeeld worden<sup>12</sup>. De interpretatie van de resultaten dient echter met enige voorzichtigheid te gebeuren. De verdeling per gewest en per regelgevingsdomein geeft soms een vrij klein aantal respondenten.

Figuur 5 geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten per werknemer volgens de drie gewesten en per regelgevingsdomein. Hieruit blijkt dat de ondernemingen uit het Vlaams Gewest de hoogste gemiddelde kosten per werknemer hebben. Bij de Brusselse ondernemingen zijn de gemiddelde kosten per werknemer het laagste. In de drie gewesten maken de administratieve lasten door de fiscale wetgeving het grootste deel uit van de gemiddelde kosten per werknemer. De administratieve bepalingen inzake milieu zorgen voor het kleinste aandeel in de totale kosten per werknemer.

12. De opsplitsing van de ondernemingen per gewest gebeurt op basis van de vestigingsplaats van de maatschappelijke zetel. De meeste administratieve lasten worden immers ervaren waar de maatschappelijke zetel gevestigd is.

**FIGUUR 5 - De gemiddelde totale kosten per werknemer (in euro) - volgens regelgevingsdomein en per gewest**

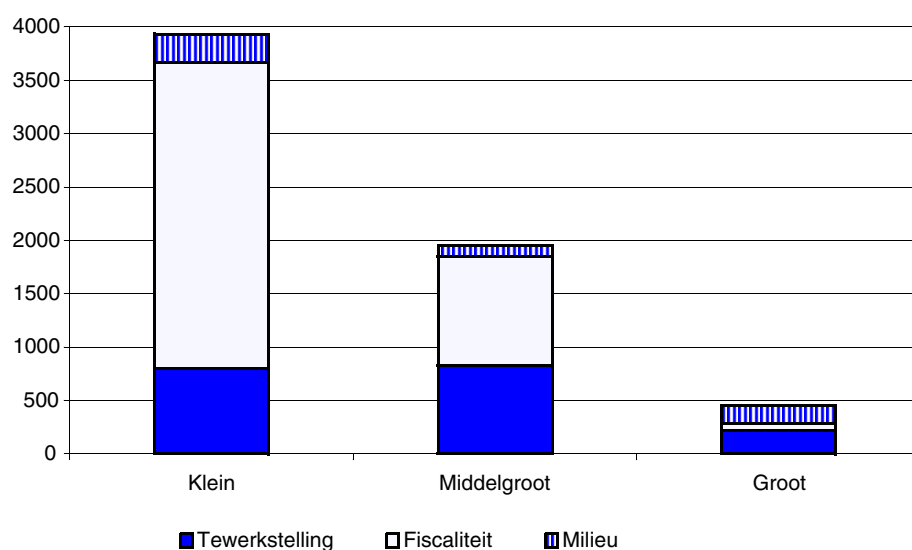


De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

**b. De interne kosten**

De interne kosten stellen de loonkosten voor van het aantal uren die binnen de onderneming worden besteed aan het vervullen van de administratieve verplichtingen. Figuur 6 toont de gemiddelde interne kosten in euro per werknemer voor de verschillende regelgevingsdomeinen en per ondernemingsgrootte. De interne kosten per werknemer zijn duidelijk veel hoger voor de kleine ondernemingen dan voor de overige ondernemingen. Veel administratieve lasten staan immers niet in verhouding tot het aantal werknemers, noch tot de activiteitsgraad, gemeten aan de hand van de omzet.

De fiscale regelgeving zorgt voor het grootste deel van de interne kosten per werknemer bij de kleine en middelgrote ondernemingen. Bij de grote ondernemingen is die rol weggelegd voor de tewerkingstellingsregelgeving.

**FIGUUR 6 - Gemiddelde interne kosten per werknemer (in euro) - volgens regelgevingsdomein en per ondernemingstype**

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

### c. De externe kosten

De externe kosten geven een raming van de jaarlijkse uitgaven die een onderneming besteedt aan externe diensten om haar administratieve verplichtingen na te komen. In tabel 6 worden de jaarlijkse externe kosten voor de verschillende grootteklassen van ondernemingen weergegeven in absolute waarde en als percentage van de omzet. In absolute waarde hebben de grote ondernemingen veruit de hoogste externe kosten, maar als de kosten bekeken worden als percentage van de omzet wegen zij merklijk zwaarder op de kleine ondernemingen.

**TABEL 6 - Gemiddelde externe jaarlijkse uitgaven volgens ondernemingsgrootte - in absolute waarde en als percentage van de omzet**

	Klein	Middelgroot	Groot
Externe kosten in euro	7 958	28 968	124 756
Externe kosten als % van de omzet	1,92 %	0,52 %	0,20 %
- Tewerkstelling	0,99 %	0,23 %	0,13 %
- Fiscaliteit	0,82 %	0,18 %	0,05 %
- Milieu	0,11 %	0,11 %	0,02 %

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

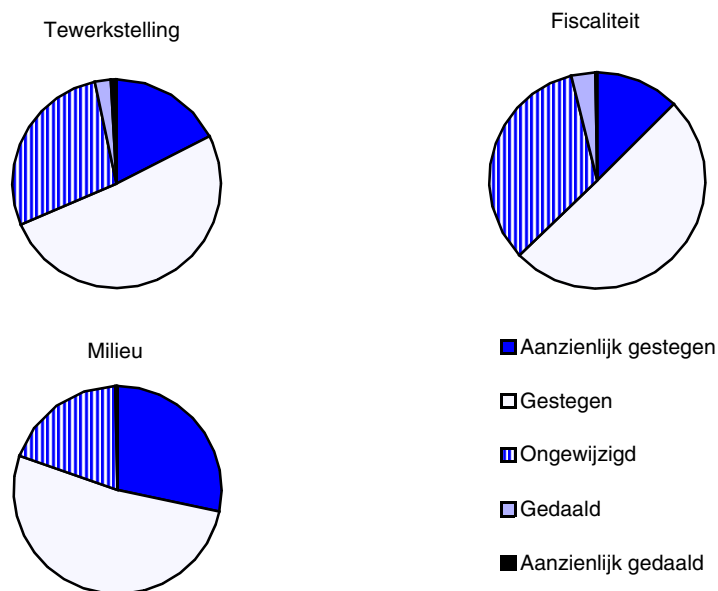
Er werd ook een opsplitsing gemaakt van de externe kosten als percentage van de omzet per regelgevingsdomein. Ongeacht de ondernemingsgrootte, genereert de tewerkstellingsregelgeving de grootste externe kosten als percentage van de omzet.

#### d. Evolutie van de totale kosten

In de enquête werd de ondernemingen ook naar hun mening gevraagd over de evolutie van de totale administratieve lasten gedurende de afgelopen twee jaar (2005 en 2006). De resultaten worden voorgesteld in figuur 7.

Onafhankelijk van de grootte, zijn heel weinig ondernemingen uit de steekproef van mening dat de administratieve kosten (aanzienlijk) gedaald zijn tijdens de voorbije twee jaar. Indien geen rekening gehouden wordt met de antwoordmogelijkheid 'geen mening' zien we dat 4 % meent dat er een (aanzienlijke) daling is van de administratieve lasten ten gevolge van de tewerkstellingsregelgeving en van de fiscale regelgeving. Op het vlak van de milieuregelgeving zijn de resultaten zelfs nog zwakker: slechts 1 onderneming is van mening dat de milieukosten gedaald zijn.

**FIGUUR 7 - Mening over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar - per regelgeving**



33 % van de ondernemingen vindt dat de fiscale lasten de voorbije twee jaar niet geëvolueerd zijn, noch opwaarts, noch neerwaarts. Voor de administratieve lasten ten gevolge van de tewerkstelling daalt dat percentage naar 28 % en voor de administratieve lasten op het vlak van de milieuregelgeving naar 19 %.

Ongeacht het regelgevingsdomein, vinden de meeste ondernemingen dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn tijdens de afgelopen twee jaar. Voor de milieuregelgeving is het percentage veruit het hoogst, namelijk 80 % tegenover 69 % voor de tewerkstelling en 63 % voor de fiscaliteit.

De evolutie van de administratieve lasten zoals de ondernemingen ze ervaren, kan ook worden opgesplitst per gewest: Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Vlaams Gewest en Waals Gewest (tabel 7).



**TABEL 7 - Mening over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar - volgens regelgeving en per gewest**

	Milieu			Tewerkstelling			Fiscaliteit		
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Aanzienlijk gestegen	26 %	29 %	28 %	27 %	13 %	22 %	11 %	9 %	21 %
Gestegen	53 %	51 %	53 %	40 %	52 %	56 %	57 %	51 %	45 %
Ongewijzigd	21 %	20 %	18 %	31 %	31 %	19 %	26 %	37 %	29 %
Gedaald	0 %	0 %	0 %	2 %	3 %	1 %	6 %	3 %	4 %
Aanzienlijk gedaald	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	0 %	0 %	0 %

Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen antwoord' bij de berekening van die percentages.

De resultaten per gewest zijn relatief homogeen voor de milieuwetgeving. Voor dat domein meent ongeveer 80 % van de ondernemingen dat de kosten de afgelopen twee jaar (aanzienlijk) gestegen zijn, ongeacht het gewest. De resultaten zijn iets minder homogeen voor de fiscale regelgeving: tussen 60 % (Vlaanderen) en 68 % (Brussel) van de ondernemingen vindt dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn. Voor de tewerkstelling vertonen de gewesten de sterkste verschillen, met zeer vergelijkbare antwoordprofielen voor Brussel en Vlaanderen en een duidelijk negatievere mening van de Waalse ondernemingen over de evolutie van de administratieve lasten in verband met dat regelgevingsdomein.

## B. De kwaliteit van de regelgeving

### 1. Omschrijving

De kwantitatieve evaluatie van de administratieve lasten is slechts één van de aspecten van het proces van administratieve vereenvoudiging. In dit onderzoek is het ook belangrijk de mening van de ondernemingen te kennen over de kwaliteit van de regelgeving op zich en over de kwaliteit van de contacten met de administratie die met de toepassing ervan belast is.

Daartoe werden in de enquête een aantal uitspraken over de kwaliteit van de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu voorgelegd aan de ondernemingen. De ondernemingen konden aanduiden of zij het 'volkomen eens', 'min of meer eens', 'eerder niet eens' of 'volkomen oneens' waren met de stelling. 'Geen mening' was ook een antwoordmogelijkheid.

Ter herinnering vermelden we hier de stellingen met betrekking tot de kwaliteit van de regelgeving:

- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

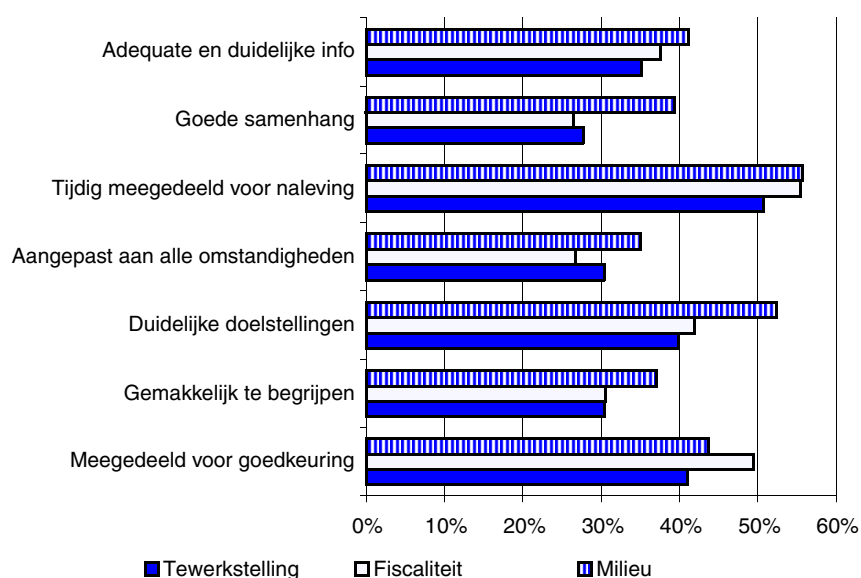
## 2. De resultaten

In figuur 8 worden de resultaten voorgesteld. De ondernemingen gaan het meest akkoord met de stellingen die betrekking hebben op de openbaarheid die aan de regelgevingen wordt gegeven. Concreet gaat het om de volgende stellingen: 'de regelgevingen worden tijdig genoeg meegedeeld aan de onderneming zodat ze kunnen worden nageleefd' en 'ze worden meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd'. In mindere mate gaan de ondernemingen ook akkoord met de uitspraak 'de doelstellingen van de regelgevingen zijn duidelijk'.

De belangrijkste bevinding die uit de antwoorden naar voren komt, is het gebrek aan samenhang tussen de regelgevingen inzake fiscaliteit en tewerkstelling. Voor de milieuregelgeving wordt de minst goede score behaald voor de stelling 'de regelgevingen zijn voldoende aangepast aan alle situaties'.

Voor het overige uit de ondernemingen ook kritiek op de begrijpelijkheid van de regelgevingen zonder dat er grote verschillen in de scores zijn naargelang van het regelgevingsdomein.

**FIGUUR 8 - De kwaliteit van de regelgeving volgens domein - als % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling**



Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen antwoord' bij de berekening van de percentages.

In absolute termen lijkt de milieuregelgeving op kwalitatief vlak iets beter te scoren dan de overige regelgevingen: dit domein kreeg voor zes van de zeven stellingen de hoogste score.

De meningen over de kwaliteit van de regelgeving verschillen soms naargelang van de grootte van de onderneming. Op het vlak van de milieuregelgeving is het aandeel van de grote ondernemingen dat akkoord gaat met de voorgestelde stellingen groter dan bij de kleine en middelgrote ondernemingen, met uitzondering van de stelling 'goede onderlinge samenhang van de regelgevingen'. Op het vlak van de fiscale regelgeving daarentegen, laten de middelgrote ondernemingen het hoogste percentage optekenen voor 5 van de 7 stellingen. Voor de tewerkstellingsregelgeving, ten slotte, vertonen de kleine ondernemingen systematisch een

hogere score dan de middelgrote ondernemingen. Er moet evenwel worden onderstreept dat de verschillen in de percentages tussen de grootteklassen niet zo belangrijk zijn.

## C. De kwaliteit van de administratie

### 1. Omschrijving

In het kader van het kwalitatieve luik in de enquête, werd de mening van de ondernemingen gevraagd over de kwaliteit van hun contacten met de administraties die belast zijn met de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu. Op basis hiervan werden ook hier een aantal stellingen geformuleerd. De ondernemingen konden het volgende aankruisen: 'volkomen eens', 'min of meer eens', 'eerder niet akkoord' of 'niet akkoord'. Ze konden ook de mogelijkheid 'geen mening' aankruisen.

Ter herinnering, de volgende stellingen werden daaromtrent geformuleerd:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een voorziene termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

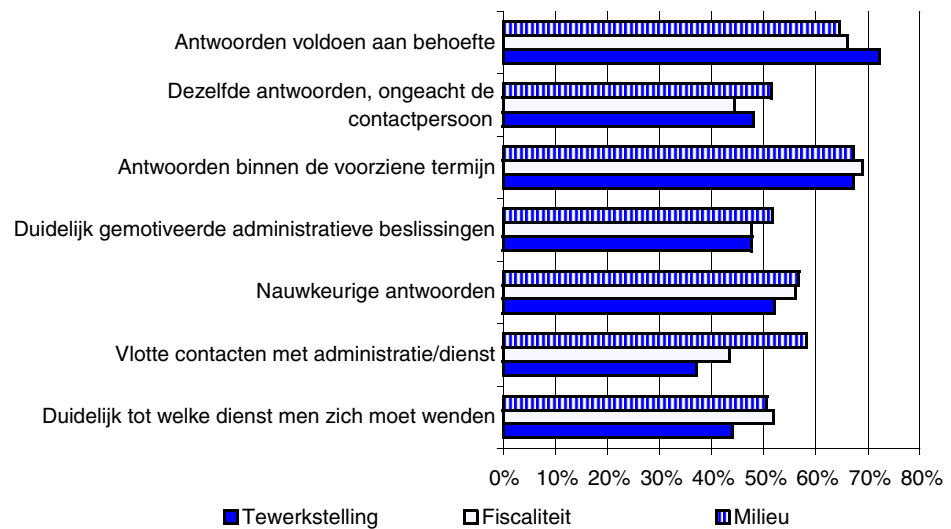
### 2. De resultaten

Ongeacht het regelgevingsdomein, zijn de ondernemingen in het algemeen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de regelgeving op zich (figuur 9). De meeste ondernemingen vinden dat de door de administratie verstrekte informatie binnen de voorziene termijn wordt gegeven, aan hun behoeften voldoet en nauwkeurig is.

De meeste ondernemingen zijn evenwel meer kritisch over het contact met de bevoegde dienst dat niet altijd even vlot verloopt, vooral in de tewerkstellingsregelgeving. Die stelling krijgt immers de laagste score (37 %) van de gehele vragenlijst. Ze zijn ook kritisch over de eenvormigheid van de antwoorden naargelang de contactpersoon, vooral in de fiscale regelgeving.

Algemeen zijn de grote ondernemingen meer tevreden over hun contacten met de administratie dan de kleine en middelgrote ondernemingen, vooral in de fiscale en milieuregelgeving (87 % van de grote ondernemingen gaat ermee akkoord dat de verstrekte informatie beantwoordt aan de behoeften).

**FIGUUR 9 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein - % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling**



Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen antwoord' bij de berekening van de percentages.

## D. Mening over de vereenvoudiging en e-governmentprojecten en evaluatie van de vereenvoudigingsvoorstellen

### 1. Omschrijving

De Belgische overheid neemt maatregelen om de administratieve lasten binnen de ondernemingen te beperken en bereidt daaromtrent voorstellen voor. De mening van de ondernemingen over bepaalde administratieve vereenvoudigingen en e-governmentprojecten werd verkregen aan de hand van twee vragen. De eerste vraag handelt over de kennis, het gebruik en de tevredenheid van de ondernemingen omtrent twaalf vereenvoudigingen en de toepassingsmogelijkheden van die maatregelen op de activiteiten van de ondernemingen. Bij de tweede vraag werd hun mening gevraagd over tien vereenvoudigingsvoorstellen.

Ter herinnering, de volgende twaalf vereenvoudigingen en e-governmentprojecten werden aan de ondernemingen voorgelegd:

- Elektronische facturering
- Veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering via de pers
- Afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten
- Elektronische aangifte van personeelsgegevens (multifunctionele aangifte bij de Sociale Zekerheid -DMFA- en de elektronische aangiften van de sociale risico's -ASR-)
- Elektronische btw-formaliteiten
- Databank (ECOSUBSIBRU) (Brussel)
- 'Doe de kmo-toets' (Wallonië)
- Formulier 'tewerkstellingspremie' (Wallonië)

- Publicatie op het internet van de aankondigingen van overheidsopdrachten (PAM site) (Wallonië)
- Integrale milieubalans (Vlaanderen)
- Integratie opleidings- en adviescheques voor kmo's (BEA) (Vlaanderen)
- Formuliersite (Vlaanderen)

Er werden 10 vereenvoudigingsvoorstellen ter goedkeuring voorgelegd aan de ondernemingen:

- Het vereenvoudigen van de procedure voor het tewerkstellen van buitenlandse werknemers
- Het uitbreiden van de administratieve opdrachten van de ondernemingsloketten
- Het verminderen en vereenvoudigen van statistieken
- Het verminderen van de afgifte van de certificaten van oorsprong
- Elektronische maaltijdcheques
- Het opvolgen van elektronische dossiers
- Het invoeren van niet-verlengbare termijnen in procedures
- Het vervangen van het versturen van alle vereiste bewijsstukken door een verklaring op eer
- Een ondernemingsite
- Een algemene infolijn over de gewestelijke bevoegdheden

## 2. De resultaten<sup>13</sup>

### a. Mening over de vereenvoudigingen en e-governmentprojecten

Tabel 8 toont de resultaten voor de eerste vijf vereenvoudigingen die van toepassing zijn op alle ondernemingen, ongeacht het gewest. Die resultaten worden voorgesteld volgens de ondernemingsgrootte.

De kleine ondernemingen kennen de vereenvoudigingsprocedures doorgaans minder goed dan de overige ondernemingen, terwijl de grote ondernemingen over het algemeen het best geïnformeerd zijn.

De vereenvoudiging die gekend is door het grootste aantal kleine en middelgrote ondernemingen betreft de elektronische btw-formaliteiten. De elektronische aangifte van personeelsgegevens behaalt de beste score bij de grote ondernemingen. Het minst gekend zijn de meer specifieke vereenvoudigingen: de afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten en de veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering via de pers.

---

13. De percentages in de verschillende figuren en tabellen houden geen rekening met de ontbrekende antwoorden of de antwoorden 'zonder mening'. De scores van de gewestelijke dossiers werden berekend op basis van de verkregen antwoorden per betrokken gewest.

**TABEL 8 - % ondernemingen dat positief geantwoord heeft, volgens grootte**

Vereenvoudiging of e-governmentproject	Kennis	Toepasselijk- heid	Gebruik	Tevredenheid
<b>Kleine ondernemingen</b>				
Elektronische facturering	65	36	22	72
Veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering via de pers	52	44	43	82
Afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten	34	36	31	67
Elektronische aangifte van personeelsgegevens	69	89	74	86
Elektronische btw-formaliteiten	77	77	56	81
<b>Middelgrote ondernemingen</b>				
Elektronische facturering	76	32	24	67
Veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering via de pers	59	59	59	91
Afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten	31	60	61	73
Elektronische aangifte van personeelsgegevens	87	91	86	91
Elektronische btw-formaliteiten	89	67	48	78
<b>Grote ondernemingen</b>				
Elektronische facturering	80	58	38	71
Veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering via de pers	67	62	55	89
Afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten	40	80	78	82
Elektronische aangifte van personeelsgegevens	90	94	88	94
Elektronische btw-formaliteiten	81	88	64	85

De vereenvoudigingen waarvan de meeste ondernemingen, ongeacht hun grootte, vinden dat ze op hen van toepassing zijn, zijn de elektronische aangifte van personeelsgegevens en de elektronische btw-formaliteiten. De kleine en middelgrote ondernemingen zijn daarentegen van mening dat de elektronische facturering het minst op hen van toepassing is. Voor de grote ondernemingen is dat de veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering in de pers. Er speelt ook een grootte-effect bij de toepasselijkheid van de vereenvoudigingen: van de ondernemingen die vinden dat de vereenvoudiging op hen van toepassing is, is het grootste aandeel altijd te vinden bij de grote ondernemingen, ongeacht de vereenvoudiging.

Datzelfde grootte-effect is ook merkbaar in het effectieve gebruik van de maatregel door de ondernemingen. Ongeacht de ondernemingsgrootte, is de meest gebruikte vereenvoudiging de elektronische aangifte van personeelsgegevens, maar het aandeel dat de maatregel kent en gebruikt, stijgt met de ondernemingsgrootte: 74 % van de kleine ondernemingen, 86 % van de middelgrote ondernemingen en 88 % van de grote ondernemingen. Er dient ook te worden opgemerkt dat de andere grote elektronische vereenvoudiging, de elektronische btw-formaliteiten, duidelijk minder gebruikt wordt door de ondernemingen, ongeacht hun grootte.

De ondernemingen die gebruik maken van de vereenvoudigingen zijn er zeer tevreden over. De tevredenheid is het grootst over de elektronische aangifte van

personeelsgegevens, ongeacht de ondernemingsgrootte: 86 % bij de kleine ondernemingen, 91 % bij de middelgrote ondernemingen en 94 % bij de grote ondernemingen. De vereenvoudigingen waarvoor nog inspanningen nodig zijn, zijn de afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten voor de kleine ondernemingen en de elektronische facturering voor de middelgrote en grote ondernemingen.

Tabel 9 toont de resultaten voor 7 vereenvoudigingen met regionaal karakter. Aangezien de steekproef niet zodanig is opgevat om een analyse per ondernemingsgrootte op regionale schaal mogelijk te maken, toont deze tabel de resultaten voor alle ondernemingen van het betrokken gewest per vereenvoudiging.

**TABEL 9 - % van de ondernemingen dat positief geantwoord heeft volgens gewest**

Vereenvoudiging of e-governmentproject	Kennis	Toepasselijkheid	Gebruik	Tevredenheid
<b>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</b>				
Databank ECOSUBSIBRU	11	40	40	100
<b>Waals Gewest</b>				
"Doe de kmo-toets"	4	0	0	
Formulier "Tewerkstellingspremie"	53	79	67	83
Publicatie op internet van de aankondigingen van overheidsopdrachten PAM-site)	26	54	45	77
<b>Vlaams Gewest</b>				
Integrale milieubalans	26	76	70	56
Integratie opleidings- en adviescheques voor kmo's	70	66	54	60
Formulierensite	47	92	81	83

Er werd één administratieve vereenvoudiging voorgesteld door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het gaat om de elektronische databank van steunmaatregelen voor ondernemingen. Die toepassing is nog maar weinig gekend door de ondernemingen uit dat gewest (slechts 11 % kent de toepassing). Van de ondernemingen die de vereenvoudiging kennen, meent 40 % dat ze op hen van toepassing is en hetzelfde percentage heeft er reeds gebruik van gemaakt. Hoewel weinig Brusselse ondernemingen die databank kennen en gebruiken, zijn degenen die er gebruik van maken wel 100 % tevreden over de werking ervan.

Van de drie vereenvoudigingen die werden voorgesteld voor het Waals Gewest, is de meest bekende het formulier 'tewerkstellingspremie', dat gekend is bij meer dan één op twee ondernemingen. Het is ook de vereenvoudiging die voor de ondernemingen het meest van toepassing lijkt en die effectief het meest werd gebruikt. Die toepassing gaat gepaard met een zeer hoge tevredenheid: 83 % van de ondernemingen verklaart er tevreden over te zijn. 'Doe de kmo-toets' is daarentegen nog maar weinig gekend en geen enkele onderneming heeft geantwoord dat het op haar van toepassing is of dat ze er gebruik van maakt. De publicatie op internet van de aankondigingen van overheidsopdrachten is gekend door iets meer dan één op de vier ondernemingen. Meer dan de helft van de ondernemingen denkt dat het op hen van toepassing is en 45 % heeft die vereenvoudiging effectief gebruikt. Het aandeel van de tevreden ondernemingen is minder hoog dan bij de vereenvoudiging 'tewerkstellingspremie'.

Van de drie voorgestelde vereenvoudigingen is de integratie opleidings- en adviescheques voor kmo's het meest bekend in het Vlaams Gewest, gevolgd door de formulierensite en door de integrale milieubalans die slechts gekend is bij iets meer dan één op de vier ondernemingen. Maar de vereenvoudiging die, als ze gekend is, van toepassing geacht wordt door het grootste aandeel van de ondernemingen (92 %) is de formulierensite. Die procedure wordt gebruikt door het grootste deel van de ondernemingen (81 %) en leidt tot een zeer grote tevredenheid (83 %). In termen van toepasselijkheid en gebruik, volgt daarna de integrale milieubalans. Slechts 56 % van de ondernemingen verklaart tevreden te zijn over die procedure. Van de ondernemingen die de integratie van opleidings- en adviescheques voor kmo's kennen, vindt slechts 66 % dat die op hen van toepassing is en slechts 54 % heeft er gebruik van gemaakt. 60 % verklaart tevreden te zijn over die toepassing.

### b. Evaluatie van de vereenvoudigingsvoorstellen

Tabel 10 toont het aandeel van de ondernemingen dat een aantal vereenvoudigingsvoorstellen als (heel) belangrijk inschat. De resultaten worden voorgesteld per ondernemingsgrootte.

De vermindering en de vereenvoudiging van de statistieken krijgt het meeste stemmen, ongeacht de ondernemingsgrootte. 83 % van de kleine ondernemingen, 91 % van de middelgrote ondernemingen en 95 % van de grote ondernemingen vindt het voorstel (heel) belangrijk. Het vereenvoudigingsvoorstel dat op de tweede plaats staat qua belangrijkheid verschilt volgens de ondernemingsgrootte. 76 % van de kleine ondernemingen is voorstander van de oprichting van een ondernemingsite, 83 % van de middelgrote ondernemingen vindt een algemene infolijn over de gewestelijke bevoegdheden heel belangrijk en 83 % van de grote ondernemingen ondersteunt de opvolging van elektronische dossiers.

**TABEL 10 - % van de ondernemingen die het vereenvoudigingsvoorstel (heel) belangrijk vindt - volgens ondernemingsgrootte**

Voorstellen	Klein	Middelgroot	Groot
Het vereenvoudigen van de procedure voor het tewerkstellen van buitenlandse werknemers	43	54	54
Het uitbreiden van de administratieve opdrachten van de ondernemingsloketten	70	79	66
Het verminderen en vereenvoudigen van de statistieken	83	91	95
Het vereenvoudigen van de afgifte van de certificaten van oorsprong	70	72	72
Elektronische maaltijdcheques	49	54	60
Het opvolgen van de elektronische dossiers	68	80	83
Het invoeren van niet-verlengbare termijnen in procedures	56	63	69
Het vervangen van het versturen van alle vereiste bewijsstukken door een verklaring op eer	72	70	72
Een ondernemingsite	76	72	79
Algemene infolijn over de gewestelijke bevoegdheden	72	83	77

De vereenvoudiging van de procedure voor de tewerkstelling van buitenlandse werknemers is het voorstel dat de zwakste score behaalt ongeacht de ondernemingsgrootte. Er dient ook te worden opgemerkt dat er geen grote regionale



verschillen zijn voor dat voorstel aangezien 50 % van de Vlaamse ondernemingen, 51 % van de Waalse ondernemingen en 57 % van de Brusselse ondernemingen dat voorstel (heel) belangrijk vinden. De mogelijkheid van elektronische maaltijdcheques vindt ook weinig bijval, ongeacht de ondernemingsgrootte.

## E. Besluit

Uit de enquête, en dus de ramingen van de ondernemingen zelf, blijkt dat de administratieve lasten die wegen op de Belgische ondernemingen in 2006 oplopen tot 6,46 miljard euro of 2,05 % van het bbp. Het grootste deel daarvan is voor rekening van de kleine ondernemingen. De omvang van de interne kosten is groter dan die van de externe kosten, ongeacht de ondernemingsgrootte.

Van de drie beschouwde regelgevingsdomeinen, genereert de fiscale regelgeving het grootste deel van de totale administratieve kosten en de milieuregelgeving het kleinste deel.

De kleine ondernemingen hebben ook ruimschoots de hoogste gemiddelde kosten van de administratieve lasten per werknemer. Het hoofdbestanddeel zijn de kosten van administratieve formaliteiten inzake fiscaliteit. Bij de middelgrote ondernemingen vloeit het grootste deel van de gemiddelde kosten per werknemer voort uit de fiscale regelgeving. Bij de grote ondernemingen zijn de gemiddelde kosten per werknemer voornamelijk het gevolg van de administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling.

De ondernemingen van het Vlaams Gewest stellen dat ze gemiddeld de hoogste kosten per werknemer hebben en de Brusselse ondernemingen verklaren dat ze de zwakste gemiddelde kosten per werknemer hebben. In de drie gewesten genereert de tewerkstellingsregelgeving het grootste deel van de gemiddelde kosten per werknemer.

Ongeacht de activiteitensector en de ondernemingsgrootte, vinden de ondernemingen doorgaans dat de administratieve lasten de voorbije twee jaar (fors) gestegen zijn. Het aandeel van de ondernemingen dat vindt dat de administratieve lasten (fors) gestegen zijn, is veruit het hoogst voor de milieuregelgeving. Voor de tewerkstelling zijn de resultaten het minst homogeen tussen de verschillende gewesten met een duidelijk negatief oordeel van de Waalse ondernemingen over de evolutie van de administratieve lasten.

Op kwalitatief niveau lijken de ondernemingen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de regelgeving zelf.

De ondernemingen zijn vrij tevreden over de openbaarheid van de regelgevingen. De voornaamste kritiek heeft betrekking op het gebrek aan samenhang tussen de regelgevingen in het fiscale en tewerkstellingsdomein en ook over het feit dat de milieuregelgeving niet voldoende aangepast is aan de omstandigheden. Voor de contacten met de administratie, vindt de meerderheid van de ondernemingen dat de informatie binnen de voorziene termijn wordt verstrekt, dat ze beantwoordt aan de behoeften en dat de antwoorden nauwkeurig zijn. De ondernemingen staan evenwel meer kritisch tegenover de stelling dat de bevoegde diensten gemakkelijk te contacteren zijn, vooral in het tewerkstellingsdomein.

Hun kritiek slaat ook op de eenvormigheid van antwoorden naargelang de contactpersoon, vooral voor de fiscale regelgeving.

Kleine ondernemingen kennen de administratieve vereenvoudigingen systematisch minder goed dan grotere ondernemingen. De vereenvoudiging met nationale draagwijdte die gekend is door het grootste aantal kleine en middelgrote ondernemingen betreft de elektronische btw-formaliteiten. De elektronische aangifte van personeelsgegevens behaalt de beste score bij de grote ondernemingen. De meest gebruikte vereenvoudiging is de elektronische aangifte van personeelsgegevens, maar het aandeel van de ondernemingen die de maatregel kennen en gebruiken, stijgt met de grootte van de onderneming. De andere grote elektronische vereenvoudiging, de elektronische btw-formaliteiten, wordt duidelijk minder gebruikt door de ondernemingen, ongeacht hun grootte. De ondernemingen die gebruik maken van de vereenvoudigingen zijn er zeer tevreden over. De tevredenheid is het grootst over de elektronische aangifte van personeelsgegevens, ongeacht de ondernemingsgrootte.

Er werd één administratieve vereenvoudiging voorgesteld door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het gaat om de elektronische databank van steunmaatregelen voor ondernemingen. Hoewel nog maar weinig Brusselse ondernemingen die databank kennen en gebruiken, zijn degene die er gebruik van maken wel 100 % tevreden over de werking ervan. Van de drie vereenvoudigingen die werden voorgesteld voor het Waals Gewest, is de meest bekende het formulier 'tewerkstellingspremie', dat bekend is bij meer dan één op twee ondernemingen. Het is ook de vereenvoudiging die voor de ondernemingen het meest van toepassing lijkt en die effectief het meest werd gebruikt. Dat gebruik gaat gepaard met een zeer hoge tevredenheid. Van de drie voorgestelde vereenvoudigingen is de integratie opleidings- en adviescheques voor kmo's de bekendste in het Vlaams Gewest. Maar de vereenvoudiging die, als ze gekend is, van toepassing geacht wordt door het grootste aandeel van de ondernemingen is de formulierensite. Die procedure wordt gebruikt door het grootste aandeel van de ondernemingen en leidt tot een zeer grote tevredenheid.

Van de vereenvoudigingsvoorstellen die aan de ondernemingen werden voorgelegd, krijgt de vermindering en de vereenvoudiging van de statistieken het meeste stemmen, ongeacht de ondernemingsgrootte.



## Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de zelfstandigen

Op basis van de enquête die plaatsvond bij een representatief deel van de Belgische zelfstandigen wordt een raming gemaakt van hun administratieve lasten in 2006. Er is weer een opsplitsing gemaakt in een kwantitatief luik, waarin de kosten van de administratieve lasten aan bod komen en een kwalitatief luik, waarin de mening van de zelfstandigen over de kwaliteit van de regelgeving en de contacten met de bevoegde administratie besproken wordt. Vervolgens wordt een beeld geschetst van de kennis, het gebruik en de tevredenheid van de zelfstandigen omtrent een reeks vereenvoudigingsmaatregelen, opgestart door de federale en regionale overheden. Tot slot wordt onderzocht hoe de zelfstandigen recente of geplande initiatieven inzake administratieve vereenvoudiging en e-government zien.

### A. De kosten van de administratieve verplichtingen

#### 1. Omschrijving

De kosten van de administratieve lasten bij de zelfstandigen worden in deze studie omschreven als de totale kosten gekoppeld aan de procedures en verplichtingen, die de zelfstandigen zelf voor hun rekening nemen of die zij uitbesteden aan externe diensten, om al hun administratieve verplichtingen op het vlak van fiscale en milieuregelgevingen te vervullen. De kosten van administratieve lasten bij de zelfstandigen worden op dezelfde manier berekend en gedefinieerd als bij de ondernemingen, met dit verschil dat het bij de ondernemingen om drie regelgevingsdomeinen gaat (tewerkstelling, fiscaliteit en milieu) en bij de zelfstandigen om slechts twee domeinen (fiscaliteit en milieu). Dat verschil is logisch aangezien een zelfstandige in dit onderzoek per definitie geen werknemers heeft en in principe ook geen administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling moet nakomen.

## 2. Resultaten

### a. De totale kosten

Tabel 11 geeft de resultaten van de raming voor de totale kosten van de administratieve lasten inzake de fiscale en de milieuregelgeving voor het geheel van de zelfstandigen in België alsook de opsplitsing van de totale kosten in interne en externe kosten. Op basis van de enquête worden de administratieve lasten voor de zelfstandigen in het jaar 2006 geraamd op 1,23 miljard euro, of 0,39 % van het bbp. Die totale kosten zijn voor 64 % interne kosten en voor 36 % externe kosten.

**TABEL 11 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de zelfstandigen in 2006**

Aantal zelfstandigen	Soort kosten	In miljard euro	In % van het bbp
410 366	Totale kosten	1,23	0,39
	(betrouwbaarheidsinterval) <sup>a</sup>	(0,8 - 1,7)	(0,3 - 0,5)
	Interne kosten	0,78	0,25
	Externe kosten	0,45	0,14

a. De cijfers tussen haakjes geven het 90 %-betrouwbaarheidsinterval weer van de totale kosten voor de administratieve formaliteiten. Dit betekent dat er 9 kansen op 10 zijn dat de werkelijke waarde van de kosten zich binnen het gegeven interval bevindt.

Gelet op het groot aantal zelfstandigen in de dienstensector<sup>14</sup>, neemt deze sector ook het grootste deel van de totale kosten van de administratieve lasten voor zijn rekening (63,2 %). De zelfstandige landbouwers betalen bijna 19 % van het totaal aan administratieve kosten en bijna 15,0 % is ten laste van de zelfstandigen uit de bouwsector. De zelfstandigen uit de industriële sector ten slotte dragen slechts 3,0 % van de totale administratieve lasten, omdat zij de kleinste groep zijn in de zelfstandigenpopulatie.

**TABEL 12 - Verdeling van de totale kosten per sector en type kosten**

Sector	Totale kosten (in miljard euro)	In % van de totale lasten	Soort kosten	In miljard euro
Landbouw, visserij	0,23	18,9	Interne kosten	0,14
			Externe kosten	0,09
Industrie	0,04	3,0	Interne kosten	0,02
			Externe kosten	0,01
Bouw	0,18	15,0	Interne kosten	0,12
			Externe kosten	0,07
Diensten	0,78	63,2	Interne kosten	0,50
			Externe kosten	0,27

De opsplitsing van de totale kosten naargelang van het regelgevingsdomein (tabel 13) toont duidelijk dat de administratieve lasten, die voortvloeien uit de fiscale regelgeving, veel zwaarder zijn dan die als gevolg van de milieureglementering. Die laatste vertegenwoordigen slechts 16 % van de totale kosten van de administratieve procedures.

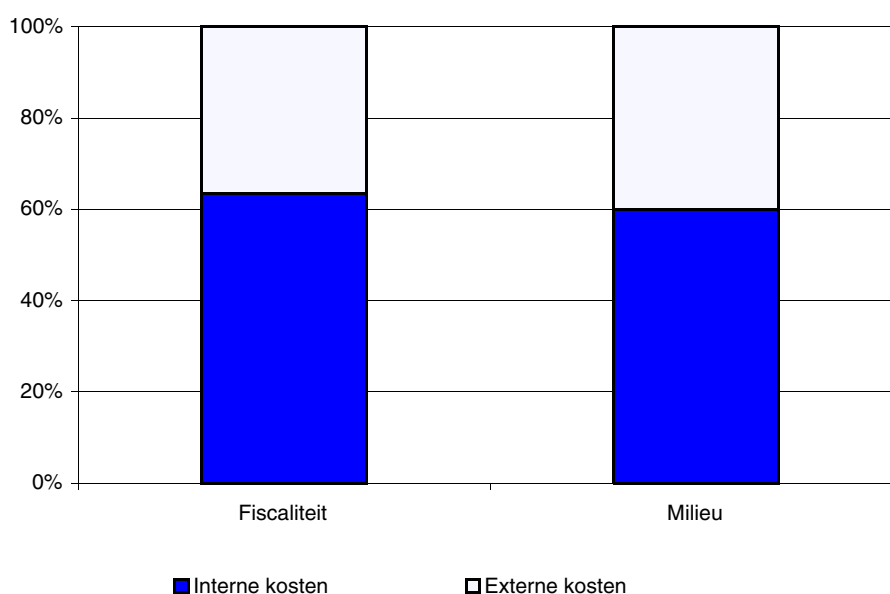
14. 72 % van de totale populatie bevindt zich in de dienstensector, 14 % in de landbouwsector, 4 % in de industrie en 10 % in de bouwsector.

**TABEL 13 - Opsplitsing van de totale kosten naar regelgevingsdomein**

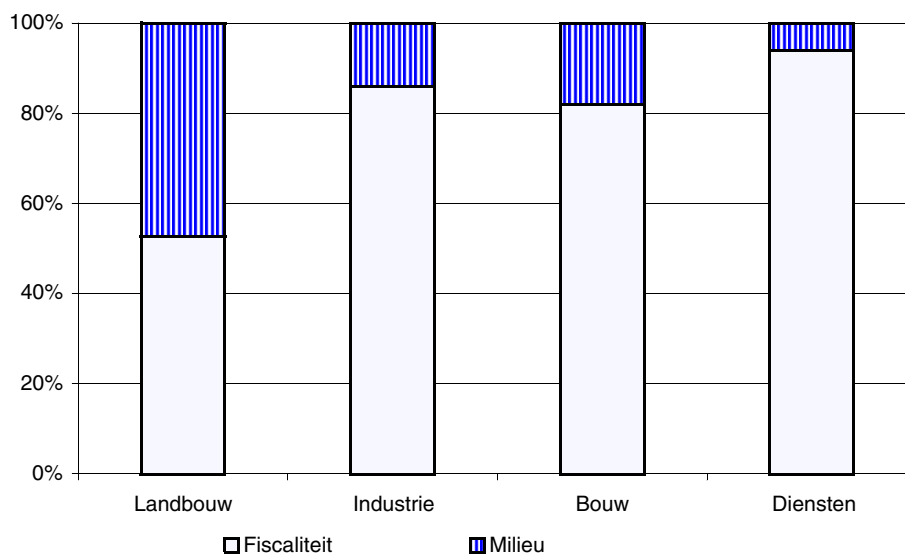
	In % van de totale kosten
Fiscaliteit	84
Milieu	16

De resultaten steunen op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Wanneer de totale kosten opgesplitst worden in interne en externe kosten per regelgevingsdomein, zoals in figuur 10, zien we dat het aandeel van de interne kosten in de totale kosten merkkelijk groter is dan het aandeel van de externe kosten. Die vaststelling geldt voor beide bestudeerde domeinen, maar is iets meer uitgesproken voor de fiscale regelgeving.

**FIGUUR 10 - Verdeling van de interne en de externe kosten - volgens regelgevingsdomein**

Figuur 11 toont het relatieve belang van de twee regelgevingsdomeinen voor elke activiteitensector van de zelfstandigen uit de steekproef. Hieruit blijkt duidelijk dat de administratieve lasten voor de fiscale regelgeving groter zijn dan de administratieve kosten die gegenereerd worden bij het naleven van de milieuregelgeving. Dat geldt voor alle sectoren. In de landbouw liggen de kosten van de administratieve lasten ten gevolge van de milieuregelgeving echter veel hoger dan in de andere sectoren: 47 % van de totale kosten voor de landbouwsector, tegenover 18 % voor de bouw, 14 % voor de industrie en 6 % voor de diensten.

**FIGUUR 11 - Verdeling van de totale administratieve lasten - volgens regelgeving en per activiteitensector**

Tabel 14 geeft de tijd die besteed wordt aan de milieuverplichtingen, verdeeld over de verschillende beleidsniveaus. Net als bij de ondernemingen zijn de meeste zelfstandigen van mening dat de verplichtingen van de regionale en gemeentelijke overheden, de meeste administratieve lasten genereren. Het gaat vooral om terugkerende regionale en gemeentelijke verplichtingen. Maar dat overwicht is minder uitgesproken dan in de antwoorden van de ondernemingen. Daar tegenover staat dat 60 % van de zelfstandigen denkt dat de federale milieuverplichtingen niet meer dan 10 % van de tijd, die nodig is voor het vervullen van de milieuverplichtingen, in beslag nemen. Die mening is echter meer uitgesproken bij de ondernemingen (zie tabel 5) dan bij de zelfstandigen.

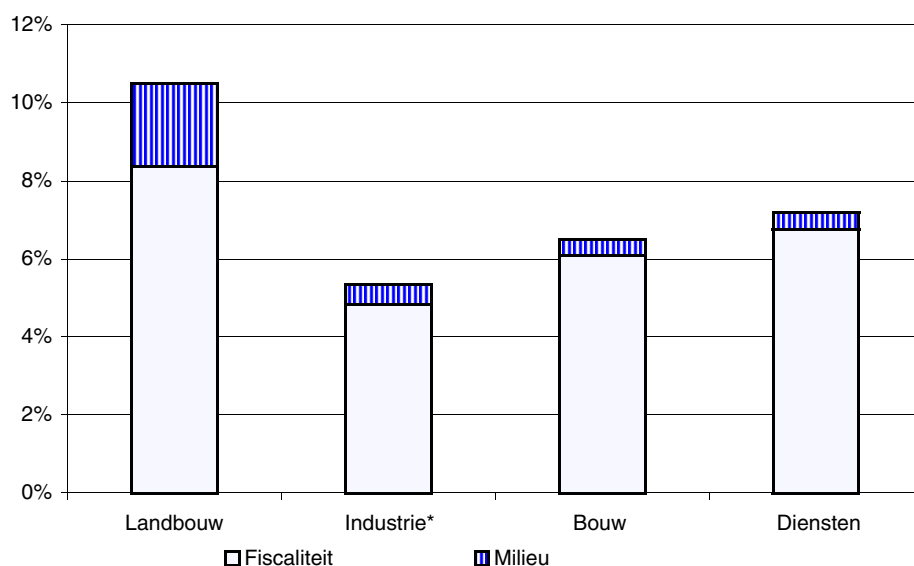
**TABEL 14 - Verdeling van de tijd voor milieuverplichtingen, als % van de verkregen antwoorden<sup>15</sup>**

Tijdsbesteding in % :	0 %	1 tot 10 %	11 tot 30 %	31 tot 50 %	51 tot 70 %	71 tot 100 %
Federale verplichtingen	43	17	26	6	0	9
Occasionele regionale en gemeentelijke verplichtingen	6	17	35	33	6	4
Terugkerende regionale en gemeentelijke verplichtingen	7	4	9	41	22	17

De zelfstandigen uit de landbouw hebben de hoogste gemiddelde kosten, gemeten in percentage van de omzet (zie figuur 12). Die kosten hebben vooral betrekking op de fiscale administratieve lasten. Dat overwicht is nog sterker bij de zelfstandigen uit de andere sectoren. De zelfstandigen uit de industrie hebben de laagste gemiddelde kosten in percentage van de omzet.

15. Er waren 54 antwoorden beschikbaar voor deze vraag.

**FIGUUR 12 - Gemiddelde totale kosten in % van de omzet - volgens regelgeving en per activiteitensector**



De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de verkregen antwoorden uit de steekproef.

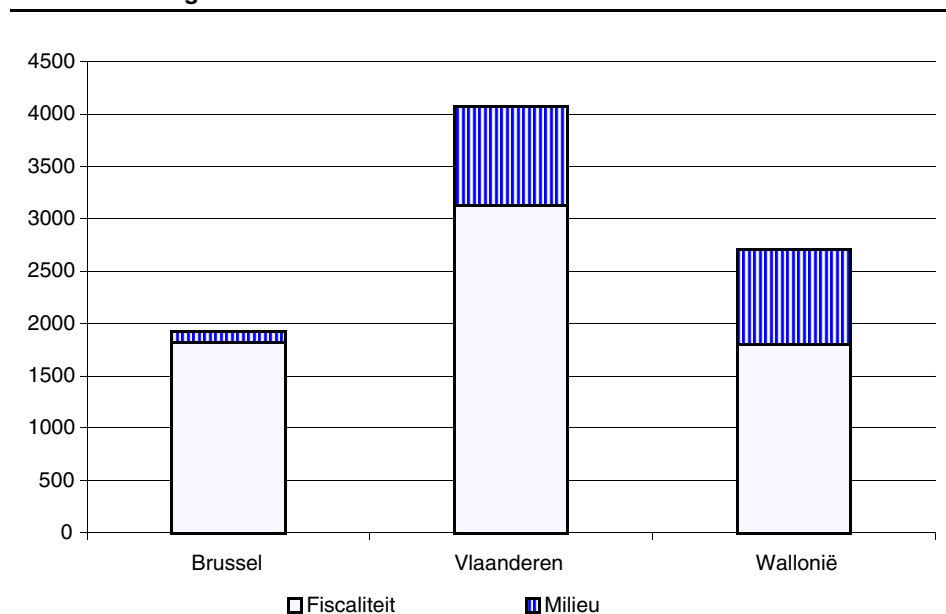
\* Er werden erg weinig antwoorden verkregen van de zelfstandigen uit de industriesector over de milieu-enquête.

Voor de ondernemingen werd een gemiddelde kostprijs per werknemer berekend en voorgesteld in figuur 3. Uit de berekening blijkt dat bij een kleine onderneming de gemiddelde kosten per werknemer 6 551 euro bedragen. De gemiddelde kosten per werknemer stemmen overeen met de gemiddelde totale kosten bij de zelfstandigen aangezien de zelfstandigen geen werknemers hebben. Ongeacht de sector, ligt die gemiddelde kostprijs lager dan die van de kleine ondernemingen. Hij bedraagt inderdaad 2 129 euro voor de zelfstandigen in de industrie, 4 306 euro voor de zelfstandigen uit de bouwsector, 2 636 euro voor de zelfstandigen uit de dienstensector en 4 168 euro voor die uit de landbouw.

De antwoorden van de zelfstandigen kunnen ook per gewest bestudeerd worden. Net zoals bij de ondernemingen moeten die resultaten met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Het is namelijk zo dat de verdeling van de antwoorden per gewest en per domein van regelgeving soms een vrij klein aantal antwoorden oplevert.

Figuur 13 geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten per gewest en per domein van regelgeving. Het is duidelijk dat de Vlaamse zelfstandigen de hoogste gemiddelde kostprijs dragen, gevolgd door de Waalse zelfstandigen en ten slotte de Brusselse zelfstandigen.

**FIGUUR 13 - Gemiddelde totale kosten (in euro) - volgens regelgeving en per gewest**



De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de verkregen antwoorden uit de steekproef.

In de drie gewesten worden de gemiddelde kosten voornamelijk veroorzaakt door de fiscale regelgeving. De lage gemiddelde kosten inzake milieuregelgeving in de Brusselse regio is gedeeltelijk te verklaren door het zeer geringe aantal zelfstandigen uit de landbouwsector in dit gewest.

### b. De interne kosten

Zoals bij de ondernemingen, zijn de interne kosten de loonkosten voor het aantal uren dat de zelfstandige besteedt aan het voldoen van zijn administratieve verplichtingen.

Tabel 15 geeft de geschatte gemiddelde interne uitgaven van de zelfstandigen gedurende één jaar. In absolute waarde zijn de interne kosten het hoogst voor de zelfstandigen uit de bouwsector, op de voet gevolgd door de zelfstandigen uit de landbouwsector. Als de interne kosten bekeken worden in percentage van de omzet, zijn die het hoogst in de landbouwsector en het laagst in de bouwsector.

Uit de verdeling van de interne kosten per domein van regelgeving blijkt dat de fiscale regelgeving een groot aandeel heeft in de gemiddelde interne kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet. Opvallend is wel dat voor de zelfstandigen uit de landbouwsector de milieuregelgeving een groter aandeel heeft in de gemiddelde totale kosten dan in de overige sectoren.



**TABEL 15 - Gemiddelde jaarlijkse interne uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving - in absolute waarde en als % van de omzet.**

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Gemiddelde interne kosten - in euro	2 460	1 379	2 748	1 709
Gemiddelde interne kosten - als % van de omzet	7,91	4,79	3,63	4,84
- Fiscaliteit	6,51	4,27	3,51	4,59
- Milieu	1,40	0,52	0,12	0,25

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de verkregen antwoorden uit de steekproef.

### c. De externe kosten

Zoals reeds gezegd, geven de externe kosten een raming van de jaarlijkse uitgaven aan externe diensten die een zelfstandige inschakelt om aan zijn administratieve verplichtingen te kunnen voldoen. In tabel 16 worden de gemiddelde externe kosten weergegeven volgens de activiteitensector van de zelfstandigen en per regelgevingsdomein, zowel in absolute waarde als in percentage van de omzet. In absolute waarde dragen de zelfstandigen uit de landbouwsector de hoogste gemiddelde externe kosten terwijl in percentage van de omzet de zelfstandigen uit de bouwsector de hoogste externe kosten dragen. Wanneer dieper ingegaan wordt op de verdeling van de externe kosten per domein van regelgeving, blijkt dat de fiscale regelgeving het grootste aandeel heeft in de externe kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet en dat geldt voor alle activiteitensectoren. De externe kosten als gevolg van de milieuregelgeving, in percentage van de omzet, zijn zeer laag behalve voor de zelfstandigen uit de landbouwsector.

**TABEL 16 - Gemiddelde jaarlijkse externe uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving - in absolute waarde en als % van de omzet**

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Gemiddelde externe kosten - in euro	1 708	750	1 558	927
Gemiddelde externe kosten - als % van de omzet	2,58	0,56	2,86	2,28
- Fiscaliteit	1,86	0,56	2,57	2,09
- Milieu	0,72	0,00	0,29	0,19

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de verkregen antwoorden uit de steekproef.

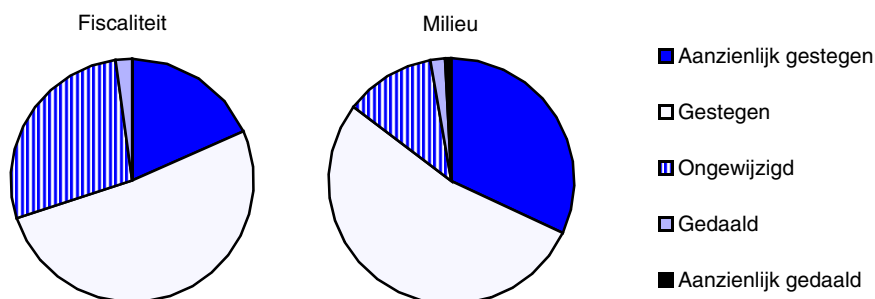
### d. Evolutie van de totale kosten van de administratieve lasten

De zelfstandigen werd in de enquête ook gevraagd naar hun mening over de evolutie van de administratieve lasten tijdens de voorbije twee jaar (2005 en 2006).

Aan de hand van figuur 14 kunnen we besluiten dat slechts weinig zelfstandigen vinden dat de administratieve lasten (aanzienlijk) gedaald zijn. Voor de fiscale regelgeving is amper 2 % die mening toegedaan en wat het milieu betreft, gaat het om 3 %. De overgrote meerderheid (85 %) meent dat de administratieve lasten als gevolg van de milieuregelgeving (aanzienlijk) gestegen zijn en 70 % denkt zo over de fiscale lasten. Die cijfers zijn hoger dan wat opgetekend werd bij de ondernemingen voor dezelfde domeinen (respectievelijk 80 % en 63 %). Ongeacht

het domein hebben de zelfstandigen een meer pessimistische mening over de evolutie van de administratieve lasten dan de ondernemingen.

**FIGUUR 14 - Mening van de zelfstandigen over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar -per domein van regelgeving**



Tabel 17 toont dat de evolutie van de administratieve kosten gedurende de voorbije twee jaar verschilt van geweest tot geweest.

**TABEL 17 - Mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de voorbije twee jaar - per regelgeving en per gewest**

	Milieu			Fiscaliteit		
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Aanzienlijk gestegen	13 %	37 %	26 %	6 %	17 %	23 %
Gestegen	67 %	50 %	59 %	39 %	55 %	48 %
Ongewijzigd	20 %	12 %	11 %	56 %	27 %	24 %
Gedaald	0 %	2 %	2 %	0 %	1 %	5 %
Aanzienlijk gedaald	0 %	0 %	2 %	0 %	0 %	0 %

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

Op het vlak van milieu vindt een grote meerderheid van de zelfstandigen dat de administratieve lasten (aanzienlijk) zijn toegenomen in de loop van de voorbije twee jaar, ongeacht het gewest: 80 % van de Brusselse zelfstandigen, 85 % van de Waalse zelfstandigen en 87 % van de Vlaamse zelfstandigen. Daar tegenover staat dat 4 % van de Waalse zelfstandigen menen dat die lasten (aanzienlijk) zijn gedaald, terwijl 2 % van de Vlaamse zelfstandigen die mening zijn toegedaan. Geen enkele Brusselse zelfstandige deelt die mening.

De meningen over de evolutie van de fiscale administratieve lasten zijn in de drie gewesten veel uiteenlopend. In het algemeen hebben de Brusselse zelfstandigen een gunstigere mening ten opzichte van wat naar voren komt uit de antwoorden van hun Waalse en Vlaamse collega's. Minder dan één Brusselse zelfstandige op twee (45 %) is van oordeel dat die lasten (aanzienlijk) zijn toegenomen tijdens de voorbije twee jaar tegenover 71 % van de Waalse zelfstandigen en 72 % van de Vlaamse zelfstandigen. De meningen van de zelfstandigen verschillen het meest in het Waals Gewest waar 5 % van de zelfstandigen vindt dat de milieulasten gedaald zijn, terwijl slechts 1 % van de Vlaamse zelfstandigen die mening is toegedaan. Weer deelt geen enkele Brusselse zelfstandige die mening.

## B. De kwaliteit van de regelgeving

### 1. Omschrijving

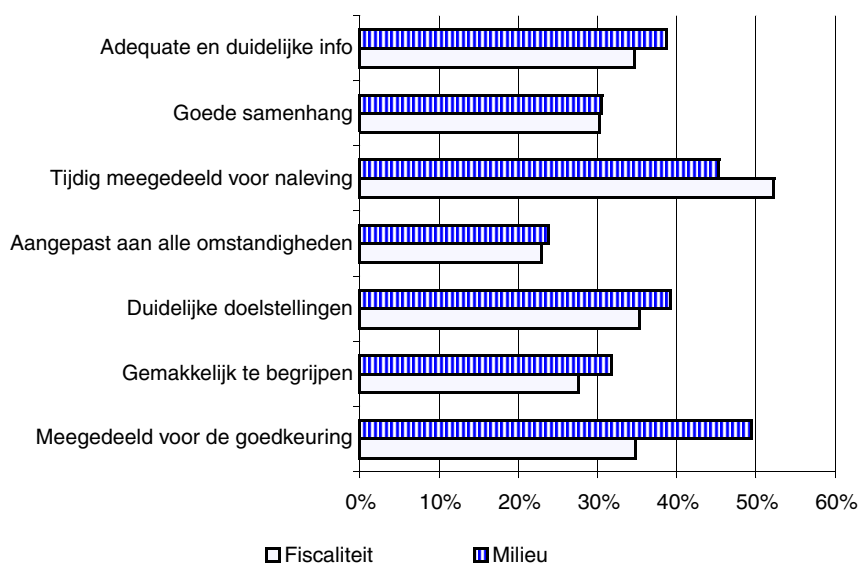
De kwaliteit van de regelgeving werd op basis van dezelfde indicatoren geëvalueerd als die voor de ondernemingen. De zelfstandigen moesten dus een keuze maken gaande van "volledig akkoord" tot "volkomen oneens" voor de volgende stellingen:

- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

### 2. De resultaten

Zoals blijkt uit figuur 15 lijken de zelfstandigen naargelang van het domein van regelgeving nogal van mening te verschillen over de kwaliteit ervan.

**FIGUUR 15 - De kwaliteit van de regelgeving naargelang het domein - als % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling**



Opmerking: Er werd voor de berekening van de percentages geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen mening'.

Net als bij de ondernemingen zijn de zelfstandigen gunstig gestemd over de bekendmaking van de regelgeving. Wel zijn zij meer akkoord met het feit dat zij op de hoogte worden gebracht voordat de regelgeving wordt goedgekeurd, als het om milieuregelgeving gaat. De mening dat de regelgeving tijdig wordt meegedeeld zodat ze nageleefd kan worden, komt meer naar voren voor de fiscaliteit

dan voor het milieu. Daar tegenover staat dat de zelfstandigen duidelijk wijzen op het feit dat de regelgeving niet soepel genoeg is.

Globaal genomen lijken de zelfstandigen meer kritiek te hebben dan de ondernemingen op de kwaliteit van de regelgeving ongeacht het domein.

Er bestaan geen noemenswaardige verschillen wat de fiscaliteit betreft. Op het vlak van de milieuregelgeving hebben de zelfstandigen uit de bouwsector minder kritiek op de beweringen dan de zelfstandigen uit de andere sectoren.

Op regionaal vlak zijn er geen grote verschillen wat het milieu betreft. Op fiscaal vlak daarentegen geven de Brusselse zelfstandigen een betere evaluatie dan de twee andere gewesten voor vier van de zeven beweringen. Daar tegenover staat dat de Waalse zelfstandigen ook de laagste scores laten optekenen voor vier van de zeven stellingen.

## C. De kwaliteit van de administratie

### 1. Omschrijving

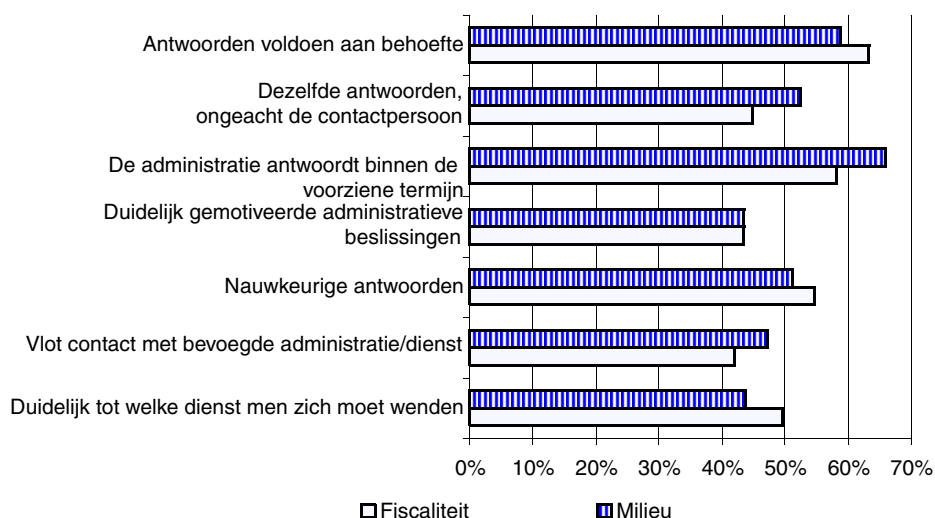
Zoals de ondernemingen werden ook de zelfstandigen gevraagd naar hun mening over de kwaliteit van het contact met de bevoegde administratie voor de fiscale en de milieuregelgeving. Concreet kunnen zij hun standpunt duidelijk maken door een vakje aan te kruisen gaande van 'volledig akkoord' tot 'volkomen oneens' voor de volgende stellingen:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een voorziene termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

### 2. De resultaten

Figuur 16 toont dat de zelfstandigen, net zoals de ondernemingen, meer tevreden zijn over de kwaliteit van de contacten met de administratie dan over de regelgeving op zich. Ongeacht het regelgevingsdomein, zijn de zelfstandigen minder positief dan de ondernemingen.

**FIGUUR 16 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein - % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling**



Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen antwoord' bij de berekening van de percentages.

Ongeacht het domein van regelgeving, gaan de zelfstandigen het meest akkoord met de stellingen dat de administratie binnen een redelijke termijn antwoordt en dat de informatie afgestemd is op de behoeften. Minder tevreden zijn zij over de stelling dat de bevoegde diensten gemakkelijk te contacteren zijn (fiscaal domein) en over de duidelijke motivering van de administratieve beslissingen (milieudomein).

De Brusselse zelfstandigen zijn over het algemeen meer tevreden over het contact met de milieuadministratie dan de zelfstandigen uit de overige gewesten. De Vlaamse zelfstandigen zijn systematisch meer tevreden over het contact met de fiscale administratie en de Waalse zelfstandigen doorgaans het minst tevreden.

Uit de sectorale analyse kunnen geen duidelijke conclusies getrokken worden, behalve dat de zelfstandigen uit de dienstensector systematisch het meest tevreden zijn over de kwaliteit van het contact met de milieuadministratie.

## **D. Mening over vereenvoudigingen en e-governmentprojecten en evaluatie van de vereenvoudigingsvoorstellen**

### **1. Omschrijving**

Net zoals in de enquête aan de ondernemingen, wordt in de enquête aan de zelfstandigen gevraagd naar hun mening over twaalf vereenvoudigings- en e-governmentprojecten, waarvan vijf met een nationale dimensie en zeven met een regionale dimensie en over tien voorstellen van administratieve vereenvoudiging.

## 2. De resultaten<sup>16</sup>

### a. Mening over vereenvoudigingen en e-governmentprojecten

Tabel 18 geeft aan hoe goed de zelfstandigen de vijf nationale vereenvoudigingsprojecten kennen.

**TABEL 18 - % van de zelfstandigen dat positief geantwoord heeft, per activiteitensector**

Vereenvoudigings- of e-governmentproject	Kennis	Toepasselijk- heid	Gebruik	Tevredenheid
<b>Landbouw</b>				
Elektronische facturering	46	28	19	71
Veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering via de pers	32	0	0	
Afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten	34	18	25	46
Elektronische aangifte van personeelsgegevens	30	13	8	50
Elektronische btw-formaliteiten	42	50	24	78
<b>Industrie</b>				
Elektronische facturering	30	50	20	43
Veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering via de pers	10	0	0	
Afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten	10	14	14	33
Elektronische aangifte van personeelsgegevens	10	13	13	0
Elektronische btw-formaliteiten	20	38	17	25
<b>Bouw</b>				
Elektronische facturering	47	20	13	45
Veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering via de pers	29	0	0	
Afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten	39	13	12	70
Elektronische aangifte van personeelsgegevens	42	31	33	69
Elektronische btw-formaliteiten	59	73	58	85
<b>Diensten</b>				
Elektronische facturering	57	27	17	68
Veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering via de pers	33	0	0	
Afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten	27	42	36	59
Elektronische aangifte van personeelsgegevens	41	23	21	74
Elektronische btw-formaliteiten	65	58	36	69

De twee vereenvoudigingsprojecten die het meest gekend zijn bij de zelfstandigen, ongeacht de activiteitensector, zijn de elektronische facturering en de elektronische btw-formaliteiten. Die twee vereenvoudigingen zijn het best ge-

16. De percentages in de verschillende tabellen en figuren houden geen rekening met diegenen die niet of met 'geen mening' geantwoord hebben. Wij herinneren er nogmaals aan dat het aantal antwoorden in sommige gevallen zeer beperkt is.

kend bij de zelfstandigen uit de dienstensector en het minst gekend bij de zelfstandigen uit de industrie. De vereenvoudigingen die het minst gekend zijn, verschillen naargelang de activiteitensector, maar de zelfstandigen uit de industrie zijn het minst goed ingelicht, ongeacht de vereenvoudiging. Algemeen zijn de zelfstandigen minder goed ingelicht dan de kleine ondernemingen over de administratieve vereenvoudigingen (zie tabel 8).

Het vereenvoudigingsproject waarvan de zelfstandigen vinden dat ze het meest op hen van toepassing is, betreft de elektronische btw-formaliteiten, met uitzondering van de zelfstandigen uit de industrie die vinden dat de elektronische facturering het meest op hen van toepassing is. Geen enkele zelfstandige vindt dat de veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering via de pers op zijn activiteiten van toepassing is.

De zelfstandigen uit de bouw (85 %) en de landbouw (78 %) zijn het meest tevreden over de elektronische btw-formaliteiten. De zelfstandigen uit de industrie zijn het minst tevreden over de administratieve vereenvoudigingen.

Tabel 19 toont de resultaten voor zeven vereenvoudigingsprojecten met regionaal karakter. Aangezien de steekproef niet is opgevat om een analyse per ondernemingsgrootte op regionale schaal mogelijk te maken, toont deze tabel de resultaten voor alle zelfstandigen per gewest voor een bepaald vereenvoudigingsproject.

**TABEL 19 - % van de ondernemingen dat positief geantwoord heeft per gewest**

Vereenvoudigings- of e-governmentproject	Kennis	Toepasselijkheid	Gebruik	Tevredenheid
<b>Brussels Hoofdstedelijk Gewest</b>				
Databank ECOSUBSIBRU	12	67	67	100
<b>Waals Gewest</b>				
"Doe de kmo-toets"	10	17	0	
Formulier "Tewerkstellingspremie"	22	14	10	33
Publicatie op internet van de aankondigingen van overheidsopdrachten PAM-site)	19	25	17	60
<b>Vlaams Gewest</b>				
Integrale milieubalans	16	27	26	25
Integratie opleidings- en adviescheques voor kmo's	29	35	20	52
Formulierensite	29	33	32	64

Er werd één administratieve vereenvoudiging voorgesteld door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het gaat om een elektronische databank van steunmaatregelen voor ondernemingen en zelfstandigen. Net zoals bij de ondernemingen is die toepassing nog maar weinig gekend door de zelfstandigen uit dat gewest. 67 % van de zelfstandigen die deze vereenvoudiging kent, meent dat ze op hen van toepassing is en heeft er reeds gebruik van gemaakt. De weinige zelfstandigen die de databank gebruikt hebben, zijn er wel 100 % tevreden over.

Van de drie vereenvoudigingen die werden voorgesteld door het Waals Gewest is de meest gekende het formulier 'tewerkstellingspremie', dat gekend is bij 22 % van de Waalse zelfstandigen. Dat percentage is duidelijk lager dan bij de ondernemingen: 1 op 2 ondernemingen kent het vereenvoudigingsproject. Het

vereenvoudigingsproject dat het meest van toepassing lijkt en dat effectief het meest werd gebruikt door de Waalse zelfstandigen is de publicatie op internet van de aankondigingen van overheidsopdrachten (PAM-site). Dat gebruik gaat gepaard met een zeer grote tevredenheid: 60 % van de ondernemingen verklaart er tevreden over te zijn. 'Doe de kmo-toets' is daarentegen net zoals bij de ondernemingen nog maar weinig gekend en geen enkele zelfstandige heeft er reeds gebruik van maakt.

De integratie opleidings- en adviescheques voor kmo's en de formulierensite zijn de twee meest gekende vereenvoudigingen bij de Vlaamse zelfstandigen. De percentages blijven wel ruimschoots onder die van de ondernemingen (zie tabel 9). De integrale milieubalans is slechts gekend door 16 % van de zelfstandigen. Maar als dat vereenvoudigingsproject gekend is, wordt ze meer gebruikt dan de integratie opleidings- en adviescheques voor kmo's. De formulierensite is het vereenvoudigingsproject waarover het grootste aandeel van de zelfstandigen tevreden is, gevolgd door de integratie opleidings- en adviescheques voor kmo's.

## b. Evaluatie van de vereenvoudigingsprojecten

Tabel 20 geeft een kwalitatieve evaluatie van tien vereenvoudigingsvoorstellen door de zelfstandigen per activiteitensector.

De zelfstandigen steunen het meest de invoering van een algemene infolijn over de gewestelijke bevoegdheden. Hun keuze heeft vervolgens betrekking op de vermindering en vereenvoudiging van de statistieken, wat aansluit bij de keuze van de ondernemingen (zie tabel 10). De zelfstandigen uit de dienstensector verkozen als tweede prioriteit de oprichting van een ondernemingsite.

Ongeacht de sector en als de industrie buiten beschouwing wordt gelaten, wordt de zwakste score opgetekend voor de elektronische maaltijdcheques (slechts 31 % positieve antwoorden). De vereenvoudiging van de administratieve procedure voor de tewerkstelling van buitenlandse werknemers kent ook niet veel bijval bij de zelfstandigen (slechts 40 % positieve antwoorden).

**TABEL 20 - % van de zelfstandigen dat het vereenvoudigingsvoorstel (heel) belangrijk vindt - per activiteitensector**

Voorstellen	Totaal	Landbouw	Industrie*	Bouw	Diensten
Vereenvoudiging van de procedure voor het tewerkstellen van buitenlandse werknemers	40	43	0	38	40
Het uitbreiden van de administratieve opdrachten van de ondernemingsloketten.	63	49	50	69	70
Het verminderen en vereenvoudigen van de statistieken	70	67	71	77	69
Het vereenvoudigen van de afgifte van de certificaten van oorsprong	69	70	100	65	68
Elektronische maaltijdcheques	31	23	75	37	33
Het opvolgen van de elektronische dossiers	57	55	60	58	57
Het invoeren van niet-verlengbare termijnen in procedures	64	66	50	60	64
Het vervangen van het versturen van alle vereiste bewijsstukken door een verklaring op eer	67	64	80	72	66
Een ondernemingsite	69	62	75	65	77
Algemene infolijn over de gewestelijke bevoegdheden	78	76	67	74	81

\* Er is omzichtigheid geboden bij de interpretatie van de resultaten voor de zelfstandigen uit de industrie gelet op het geringe aantal antwoorden op die vraag.



## E. Besluit

Uit de enquête blijkt dat de administratieve lasten die wegen op de Belgische zelfstandigen in 2006 oplopen tot 1,23 miljard euro of 0,39 % van het bbp. Het grootste deel daarvan is voor rekening van de zelfstandigen uit de dienstensector. De fiscale regelgeving genereert het grootste deel van de totale administratieve kosten, ongeacht de activiteitensector en het gewest. De Vlaamse zelfstandigen stellen dat ze de hoogste gemiddelde kosten hebben, gevolgd door de Waalse zelfstandigen en tot slot de Brusselse zelfstandigen. Als we de gemiddelde kosten in absolute waarde (in duizend euro) bekijken, hebben de zelfstandigen van de bouwsector de hoogste gemiddelde kosten en die uit de industrie de laagste gemiddelde kosten.

Ongeacht de activiteitensector, het gewest en het regelgevingsdomein, vindt de grote meerderheid van de zelfstandigen dat de administratieve lasten de voorbije twee jaar (fors) gestegen zijn. Er zijn duidelijk meer zelfstandigen die vinden dat dit het geval is voor de milieuregelgeving dan voor de fiscale regelgeving. Ongeacht het regelgevingsdomein, is hun mening over de evolutie van de administratieve lasten globaal gezien meer pessimistisch dan bij de ondernemingen.

De zelfstandigen lijken algemeen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de regelgeving zelf, hoewel ze iets strenger zijn dan de ondernemingen. De zelfstandigen zijn vrij tevreden over de openbaarheid van de regelgevingen, maar ze benadrukken het gebrek aan samenhang tussen de fiscale en milieuregelgevingen.

Voor de contacten met de administratie, zijn de zelfstandigen bijzonder tevreden over het feit dat de informatie binnen de voorziene termijn wordt verstrekt en dat ze beantwoordt aan de behoeften. De voornaamste kritiek op de milieuregelgeving is dat de administratieve beslissingen niet altijd duidelijk gemotiveerd zijn. Voor het fiscaal domein houdt de kritiek verband met het feit dat de bevoegde diensten niet altijd gemakkelijk te contacteren zijn. De Brusselse zelfstandigen zijn doorgaans meer tevreden over de contacten met de milieuadministratie, maar de Vlaamse zelfstandigen zijn systematisch het meest tevreden over de contacten met de fiscale administratie.

De twee nationale vereenvoudigingen die het meest gekend zijn bij de zelfstandigen, ongeacht de activiteitensector, zijn de elektronische facturering en de elektronische btw-formaliteiten. De vereenvoudigingsprojecten die het minst gekend zijn, verschillen naargelang van de activiteitensector, maar de zelfstandigen uit de industrie zijn het minst goed ingelicht, ongeacht het vereenvoudigingsproject. Algemeen zijn de zelfstandigen minder goed ingelicht dan de kleine ondernemingen.

De nationale vereenvoudiging waarvan de zelfstandigen vinden dat ze het meest op hen van toepassing is, betreft de elektronische btw-formaliteiten, met uitzondering van de zelfstandigen uit de industrie die vinden dat de elektronische facturering het meest op hen van toepassing is. De zelfstandigen uit de bouw en de landbouw zijn er het meest tevreden over.

Er werd één administratieve vereenvoudiging voorgesteld door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met name de elektronische databank van steunmaatregelen.

len, die nog weinig gekend is door de zelfstandigen. De weinige zelfstandigen die de databank gebruiken, zijn er wel 100 % tevreden over. Van de drie vereenvoudigingen die werden voorgesteld door het Waals Gewest, is de meest gekende het formulier 'tewerkstellingspremie', maar de meeste gebruikte vereenvoudiging is de publicatie op internet van de aankondigingen van overheidsopdrachten. Die toepassing gaat gepaard met een zeer grote tevredenheid. De integratie opleidings- en adviescheques voor kmo's en de formulierensite zijn het meest gekend bij de Vlaamse zelfstandigen. Het zijn ook de twee vereenvoudigingsprojecten waarover het grootste aandeel van de zelfstandigen tevreden is.



## Vergelijking van de resultaten uit de enquêtes van 2000, 2002, 2004 en 2006

In dit deel wordt een vergelijking gemaakt van de resultaten uit de vier enquêtes die reeds door het Federaal Planbureau zijn uitgevoerd: de eerste enquête onderzocht de administratieve lasten van het jaar 2000, de tweede enquête bestudeert de administratieve lasten van het jaar 2002, de derde peilt naar de administratieve lasten van 2004 en de vierde naar de administratieve lasten van 2006<sup>17</sup>. Gezien de grootte van de betrouwbaarheidsintervallen moeten de cijfers en de trends in de evolutie van de totale kosten van de administratieve lasten voorzichtig worden geïnterpreteerd.

Na een korte inleiding wordt er een onderdeel gewijd aan de vergelijking van de resultaten voor de ondernemingen, in een tweede onderdeel wordt die vergelijking gemaakt voor de zelfstandigen.

### A. Inleiding

De enquête van 2007 is identiek aan de voorgaande enquêtes, met uitzondering van het kwalitatieve luik. Dat luik is telkens aangepast aan de meest recente en lopende projecten ter bevordering van de administratieve vereenvoudiging. Enkel de vragen over hoe ondernemingen en zelfstandigen de evolutie van de administratieve lasten ervaren en over de kwaliteit van de regelgeving en van de contacten met hun bevoegde administraties komen in alle enquêtes aan bod en kunnen aan een vergelijking onderworpen worden.

De gebruikte techniek voor de vier enquêtes is gelijk gebleven: een vragenlijst wordt via de post verstuurd naar de ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef, geselecteerd door het Directoraat Generaal Statistiek en Economische Informatie. Men kan antwoorden per post met de bijgevoegde, voorgefrankeerde briefomslag of elektronisch via de website ([www.enquetes.be](http://www.enquetes.be)) die het Federaal Planbureau speciaal hiervoor ontwikkeld heeft. De website is enkel toegankelijk met een identificatie (login) en een paswoord die op de papieren versie van de enquête terug te vinden zijn.

Onderstaande tabel 21 geeft een overzicht van het responspercentage voor de vier uitgevoerde enquêtes. Op de laatste rondvraag is minder antwoord gekomen dan op de voorgaande, maar de respons was wel groter dan bij de eerste rondvraag. De tabel toont eveneens dat het percentage ondernemingen en

17. De resultaten van de verschillende enquêtes werden gepubliceerd in de vorm van Planning Papers die gratis gedownload kunnen worden op de site van het Federaal Planbureau ([www.plan.be](http://www.plan.be)).

zelfstandigen dat gebruik maakt van internet om de enquête te beantwoorden, stabiel blijft.

**TABEL 21 - % van ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef dat de enquête beantwoord heeft**

	2000	2002	2004	2006
Ondernemingen	15,3	23,3	19,4	17,0
- elektronisch	17,0	24,0	44,0	40,2
Zelfstandigen	7,5	16,6	12,3	10,4
- elektronisch	15,0	13,0	31,0	21,7

De schatting van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen is voor de vier enquêtes met dezelfde methode berekend. De gemiddelde kosten per stratum zijn eerst geëxtrapoleerd over de huidige populatie en de uitkomst hiervan is opgeteld om tot de totale kosten van de administratieve lasten te komen. Tussen 2004 en 2006 is de populatie van de ondernemingen toegenomen met 2,4 %, terwijl het aantal zelfstandigen daalde met 7,2 %, zoals blijkt uit tabel 22. Een onderzoek naar de gevoeligheid van de resultaten is uitgevoerd door de gemiddelde kosten van de enquête 2006 te extrapoleren naar de populaties van 2004. Dat onderzoek staat vermeld in bijlage 3.

**TABEL 22 - Populatie van ondernemingen en zelfstandigen**

	Populatie 2000	Populatie 2002	Populatie 2004	Populatie 2006
Ondernemingen	205 476	203 170	199 008	203 795
Zelfstandigen	459 744	403 578	442 368	410 366

Bron: Ramingen gemaakt door het Directoraat Generaal Statistiek en Economische Informatie ten behoeve van de enquête over de administratieve lasten.

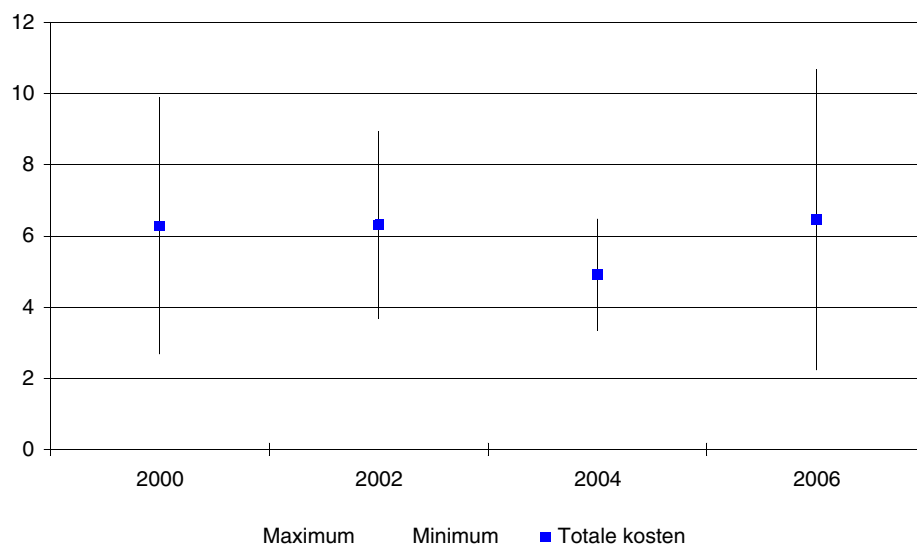
## B. Vergelijking van de resultaten: de ondernemingen

### 1. De kosten van de administratieve verplichtingen

Uit figuur 17 blijkt dat de kosten (in miljard euro) van de administratieve lasten die op de ondernemingen wegen, na een daling met 22 % tussen 2002 en 2004, stijgen met 32 % tussen 2004 en 2006. De extreme waarden van het 90 %-betrouwbaarheidsinterval van die raming zijn fors toegenomen. Dat vertaalt zich in een achteruitgang van de statistische betrouwbaarheid van de schatting, na de verbetering die werd vastgesteld bij de vorige enquêtes.

Het relatief belang van die administratieve lasten, berekend in procent van het nominaal bbp van het overeenkomstige jaar, is eveneens toegenomen, namelijk met 0,32 procentpunt.

**FIGUUR 17 - Schatting van de kosten van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen met bijbehorend betrouwbaarheidsinterval (in miljard euro)**



De stijging van de totale kosten van de administratieve lasten kan worden verklaard door de toename van de twee soorten kosten waarmee in de enquête rekening werd gehouden, maar het zijn vooral de interne kosten die het meest stijgen, zoals blijkt uit tabel 23.

**TABEL 23 - Vergelijking van de totale kosten van de administratieve verplichtingen**

	2000	2002	2004	2006
Totale kosten - in miljard euro	6,28	6,31	4,91	6,46
Totale kosten - in % van het bbp	2,55	2,41	1,73	2,05
- Interne kosten - in miljard euro	3,36	4,33	2,70	4,11
- Externe kosten - in miljard euro	2,92	1,98	2,21	2,35

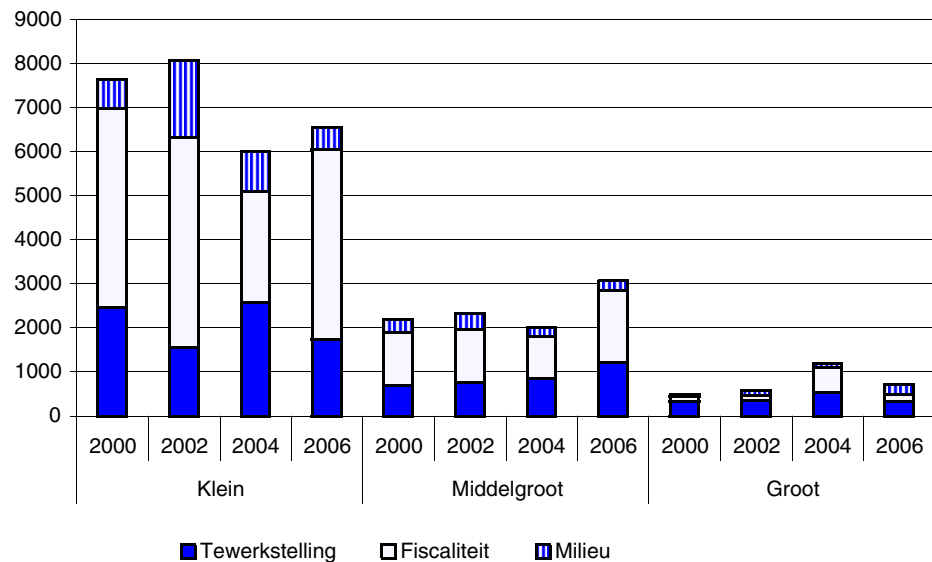
De administratieve lasten die wegen op kleine ondernemingen zijn in 2006 gestegen tot 3,63 miljard euro of 56,2 % van de totale kosten, terwijl ze sinds het begin van de enquêtes daalden, namelijk van 4,35 miljard euro of 69,3 % van de totale kosten in 2000 naar 2,31 miljard euro of 47,0 % in 2004. De kosten van de administratieve lasten bij de middelgrote ondernemingen zijn eveneens gestegen en bedragen 2,54 miljard euro in 2006 na 2,11 miljard in 2004, 2,07 miljard in 2002 en 1,67 miljard in 2000. In percentage van de totale kosten dalen de kosten die wegen op de middelgrote ondernemingen gedurende de recente periode en bedragen in 2006 39,4 % van de totale kosten na 43,0 % in 2004. De kosten van de administratieve lasten die wegen op de grote ondernemingen zijn daarentegen blijven dalen, zowel in absolute waarde als in procent van de totale kosten. In 2006 bedragen die kosten 0,29 miljard euro of 4,5 % van de totale kosten na 0,49 miljard euro of 10,0 % van de totale kosten in 2004 en 0,87 miljard euro of 13,9 % van de totale kosten in 2002.

Ongeacht de beschouwde enquête, genereert de fiscale regelgeving het grootste deel van de administratieve lasten. De lasten afkomstig van die regelgeving maken in 2000 effectief 51,2 % uit van de 6,28 miljard euro aan geschatte totale

administratieve kosten. In 2002 zorgen ze voor 43,6 % van de 6,31 miljard euro aan geschatte kosten. In 2004 is 37,8 % van de geschatte totale kosten van 4,91 miljard euro veroorzaakt door de fiscale regelgeving en in 2006 ten slotte, gaat het om 63,7 % van de 6,46 miljard euro aan geschatte kosten. De arbeidsregelgeving neemt de tweede plaats in en zorgt voor 38,0 % van de geschatte totale kosten in 2000, voor 37,8 % in 2002, voor 42,7 % in 2004 en ten slotte 29,1 % in 2006. De milieuregelgeving is in elke enquête verantwoordelijk voor het kleinste aandeel in de geschatte totale kosten aan administratieve lasten: 10,8 % in 2000, 18,7 % in 2002, 11,1 % in 2004 en 7,2 % in 2006.

Er moet worden onderstreept dat de stijging van de absolute waarde van de kosten van de administratieve lasten tussen 2004 en 2006 volledig te wijten is aan de toename van de kosten van de fiscale administratieve lasten, terwijl voor de twee andere regelgevingsdomeinen de kosten van de administratieve lasten dalen.

**FIGUUR 18 - Evolutie van de gemiddelde kosten per werknemer (in euro) - volgens ondernemingsgrootte en domein van regelgeving - vergelijking 2000-2002-2004-2006**



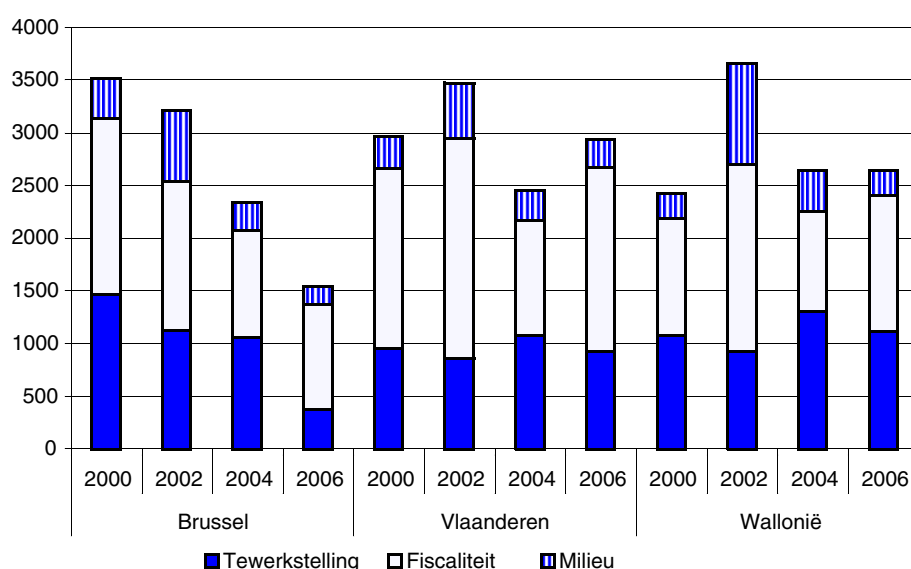
De vergelijking van de gemiddelde kosten per werknemer volgens ondernemingsgrootte vestigt de aandacht op een toename van de kosten per werknemer voor kleine en middelgrote ondernemingen. Die is hoofdzakelijk toe te schrijven aan een stijging van de kosten van de fiscale administratieve lasten. De grote ondernemingen ondervinden echter een daling van de gemiddelde administratieve kosten per werknemer als gevolg van de fiscale regelgeving en in mindere mate van de tewerkstellingsregelgeving.

De kosten van de administratieve verplichtingen, voorgesteld als percentage van de omzet, dalen voor elke grootteorde van de ondernemingen over de beschouwde periode. In 2006 bedragen de kosten van de administratieve verplichtingen 3,9 % van de totale omzet van de kleine ondernemingen, 1,2 % van de omzet van de middelgrote ondernemingen en 0,6 % van de omzet van de grote ondernemingen. In 2004 stijgen die percentages nog tot respectievelijk 4,7 %, 2,6 % en 1,3 %.

Op gewestelijk niveau zijn de gemiddelde kosten per werknemer blijven dalen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, vooral dankzij een daling van de kosten door

tewerkstellingsverplichtingen. In het Waals Gewest waar de stijging van de administratieve kosten gelinkt aan de fiscale regelgeving meer dan gecompenseerd wordt door de daling van de administratieve kosten van de twee andere domeinen van regelgeving, zijn de gemiddelde kosten per werknemer stabiel gebleven. In het Vlaams Gewest zijn zij fors gestegen, enkel en alleen als gevolg van een toename van de fiscale administratieve verplichtingen.

**FIGUUR 19 - Gemiddelde kosten per werknemer (in euro) per gewest en domein van regelgeving - vergelijking 2000-2002-2004-2006**



De algemene indruk van de ondernemingen over de evolutie van de administratieve lasten over de laatste twee jaar is niet veel veranderd van de ene enquête op de andere. De meerderheid van de ondernemingen heeft nog steeds het gevoel dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn. Die indruk is echter veel minder uitgesproken in 2006 dan in 2000 bij de eerste enquête. Terwijl in 2000 81 % van de ondernemingen een (sterke) stijging van de lasten inzake fiscale regelgeving ervoer, deelt slechts 63 % van hen die mening in 2006. Eenzelfde evolutie is zichtbaar op het vlak van tewerkstelling: 77 % van de ondernemingen meende dat de administratieve lasten in dat domein (gevoelig) gestegen waren in 2000, maar in 2006 is slechts 69 % die mening toegedaan. De algemene opvatting over de administratieve lasten inzake milieu is dat ze, over de beschouwde periode, vermeerderd zijn, vooral vanaf 2002. In 2002 meende nog 62 % van de ondernemingen dat de administratieve lasten inzake milieu (sterk) waren gestegen en 35 % van de ondernemingen vond dat de lasten hetzelfde waren gebleven. In 2004 bedroegen die percentages respectievelijk 78 % en 21 % en in 2006 80 % en 19 %.

Het gevoel dat de administratieve milieulasten toenemen is even groot in de drie gewesten. Een iets groter verschil blijft bestaan voor de fiscaliteit: de indruk dat de lasten zijn toegenomen tussen 2004 en 2006 wordt groter vooral bij de Brusselse ondernemingen. Maar het is vooral op het vlak van de tewerkstelling dat de regionale verschillen van enquête tot enquête het sterkst tot uiting komen met gelijklopende antwoorden in Brussel en Vlaanderen en een duidelijk ongunstigere beoordeling bij de Waalse ondernemingen.

## 2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen

In 2006 zijn, net als in de vorige enquêtes, de ondernemingen meer tevreden over de kwaliteit van hun contacten met de administraties dan over de kwaliteit van de regelgevingen zelf, wat het domein van regelgeving ook is. Bekeken over de vier enquêtes, komen de beste scores terug bij dezelfde beweringen. Bovendien is er een algemene stijging van de percentages van de beste scores tussen 2004 en 2006.

Tabel 24 geeft een vergelijking van de percentages ondernemingen die (volledig) akkoord gaan met de verschillende stellingen over de verschillende aspecten van de kwaliteit van de regelgeving, zowel voor de drie onderzochte domeinen als voor de vier uitgevoerde enquêtes.

De beweringen waar de ondernemingen het meest mee akkoord gaan, betreffen vooral de bekendmaking van de reglementeringen (die ze op tijd ter kennisgeving krijgen en vóór de goedkeuring). Hun voornaamste kritiek betreft het gebrek aan flexibiliteit van de regelgevingen om zich aan alle situaties aan te passen en hun gebrek aan onderlinge samenhang.

**TABEL 24 - De kwaliteit van de regelgeving per domein - in % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling**

	Tewerkstelling				Fiscaliteit				Milieu			
	2000	2002	2004	2006	2000	2002	2004	2006	2000	2002	2004	2006
Meegedeeld vóór de goedkeuring	43	49	49	41	47	41	54	49	53	39	54	44
Gemakkelijk te begrijpen	26	23	25	30	18	25	26	30	32	25	23	37
Duidelijke doelstellingen	30	33	33	40	34	37	36	42	50	38	37	52
Aangepast aan alle omstandigheden	14	22	18	30	14	16	28	27	16	12	14	35
Tijdig meegedeeld voor naleving	38	43	43	51	47	49	49	55	47	41	50	56
Goede onderlinge samenhang	23	28	27	28	19	19	22	26	30	27	30	39
Adequate en duidelijke info	23	26	30	35	24	33	32	38	29	35	28	41

Wat de domeinen van regelgeving betreft, hebben de ondernemingen de beste indruk van de milieuregelgeving. Die behaalt, behalve voor de eerste stelling, de hoogste score en verbetert ten opzichte van de vorige enquête.

Ook al blijven de scores zwak, de wetgevingen inzake tewerkstelling en fiscaliteit lijken vaker vergezeld te gaan van adequate en duidelijke informatie en lijken ook gemakkelijker te begrijpen.



**TABEL 25 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie per regelgevingsdomein - in % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling**

	Tewerkstelling				Fiscaliteit				Milieu			
	2000	2002	2004	2006	2000	2002	2004	2006	2000	2002	2004	2006
Duidelijk tot welke dienst men zich moet wenden	32	35	36	44	46	51	43	52	46	42	45	50
Vlotte contacten met de bevoegde dienst	31	38	37	37	47	39	39	43	52	48	43	58
Nauwkeurige antwoorden	51	43	52	52	36	47	57	56	45	41	45	57
Duidelijk gemotiveerde beslissingen	37	41	42	48	35	41	44	48	43	39	39	52
Antwoord binnen de voorgestelde termijn	54	55	59	67	49	56	68	69	52	50	57	67
Dezelfde antwoorden ongeacht de contactpersoon	33	36	28	48	29	31	33	44	39	31	38	51
De informatie voldoet aan de behoeften	55	50	56	72	51	58	62	66	57	50	55	64

In 2006 zijn de globale scores voor de stellingen over de kwaliteit van de administratie (tabel 25) veel hoger dan de scores in de vorige enquêtes. Dat is in het bijzonder het geval voor de mate waarin de informatie beantwoordt aan de behoeften. Die behaalt voor de drie regelgevingsdomeinen, in het bijzonder op het vlak van de tewerkstelling, een stijgende score (72 % tegenover 56 % in 2004). Inzake tewerkstelling, daarentegen, blijft het vlotte contact met de bevoegde dienst problematisch (37 % in 2006 net zoals in 2004). Dat is meteen ook de stelling met de zwakste score op het vlak van fiscaliteit, ook al is er een zekere vooruitgang ten opzichte van de vorige enquête (43 % tegenover 39 % in 2004). De verbetering van de scores is vooral zichtbaar op het vlak van de milieuregeling, die voor vijf van de zeven stellingen de hoogste score behaalt.

In het kader van de evolutie van de administratieve vereenvoudiging werden zowel in de enquête van 2006 als in die van 2004 slechts drie vereenvoudigingsdossiers aan de ondernemingen voorgelegd. Het gaat om de elektronische facturering, de afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten en de elektronische btw-formaliteiten. Van de ene enquête naar de andere zijn de elektronische btw-formaliteiten het best gekend bij de bedrijven, worden zij meer gebruikt en zorgen zij voor een grotere tevredenheid, ongeacht de grootte van de onderneming. De elektronische facturering, daarentegen, lijkt minder gekend bij de ondernemingen, maar als zij gekend is wordt zij meer gebruikt. Maar het percentage ondernemingen dat tevreden is over dat dossier daalt, ongeacht de grootte van de onderneming. De afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten, ten slotte, is iets beter gekend door de ondernemingen, wordt meer gebruikt door de middelgrote en grote ondernemingen en zorgt voor meer tevredenheid bij de kleine en de grote bedrijven.

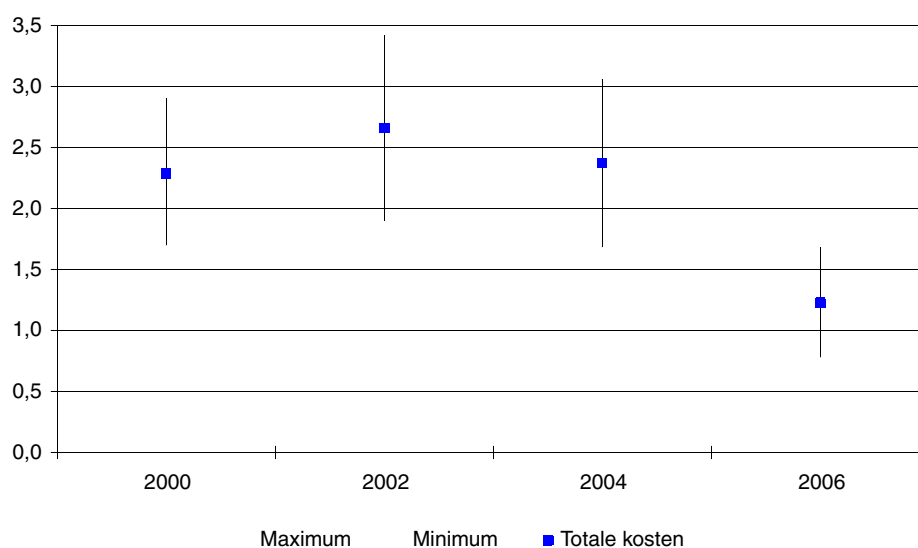
## C. Vergelijking van de resultaten: de zelfstandigen

### 1. De kosten van de administratieve verplichtingen

Figuur 20 toont de evolutie van de administratieve kosten voor zelfstandigen tussen 2000 en 2006. Na een sterke stijging met 16 % tussen 2000 en 2002, zijn de totale kosten nadien voortdurend gedaald: met 11 % tussen 2002 en 2004 en met 48 % tussen 2004 en 2006. De extreme waarden van het betrouwbaarheidsinter-

val, namelijk 90 %, zijn vanaf 2002 van de ene enquête op de andere ook voortdurend gedaald, wat wijst op een grotere statistische betrouwbaarheid van de raming.

**FIGUUR 20 - Kostenraming van de administratieve lasten voor de zelfstandigen en betrouwbaarheidsinterval van de resultaten in miljard euro**



Een gelijkaardige evolutie is zichtbaar wanneer de totale kosten van de administratieve lasten voor de zelfstandigen uitgedrukt worden in percentage van het nominale bbp van het beschouwde jaar. Tussen 2004 en 2006 is de daling van de totale kosten toe te schrijven aan een vermindering van zowel de interne kosten (-44 %) als de externe kosten (-54 %).

**TABEL 26 - Vergelijking van de totale kosten van de administratieve verplichtingen**

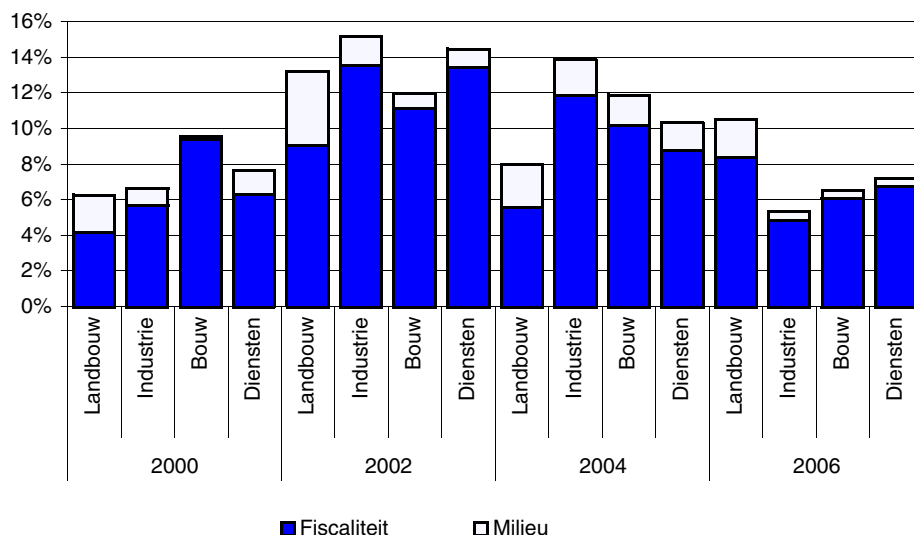
	2000	2002	2004	2006
Totale kosten in miljard euro	2,29	2,66	2,37	1,23
Totale kosten in % van het bbp	0,93	1,02	0,84	0,39
- Interne kosten in miljard euro	1,46	1,82	1,39	0,78
- Externe kosten in miljard euro	0,83	0,84	0,98	0,45

De totale kosten zijn de som van de kosten voor twee regelgevingsdomeinen: de fiscaliteit en het milieu. Ondanks de dalende kosten van de administratieve lasten in absolute waarde voor elk van die regelgevingen is het aandeel van de administratieve lasten, dat door de fiscale regelgeving wordt gegenereerd, tussen 2004 en 2006 toegenomen. In 2006 bedroeg het aandeel van de milieuregelgeving immers 16 % van de totale kosten en dat van de fiscale regelgeving 84 % tegenover respectievelijk 23 % en 76 % in 2004. In absolute waarde kan de daling van de totale kosten tussen 2004 en 2006 voor 73 % verklaard worden door de daling van de fiscale administratieve lasten.

De gemiddelde kosten van de administratieve lasten, uitgedrukt in percentage van de omzet, zijn gedaald in drie van de vier bestudeerde activiteitensectoren en zijn alleen maar gestegen voor de zelfstandigen uit de landbouw. Door die daling zijn de gemiddelde kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet, lager dan in

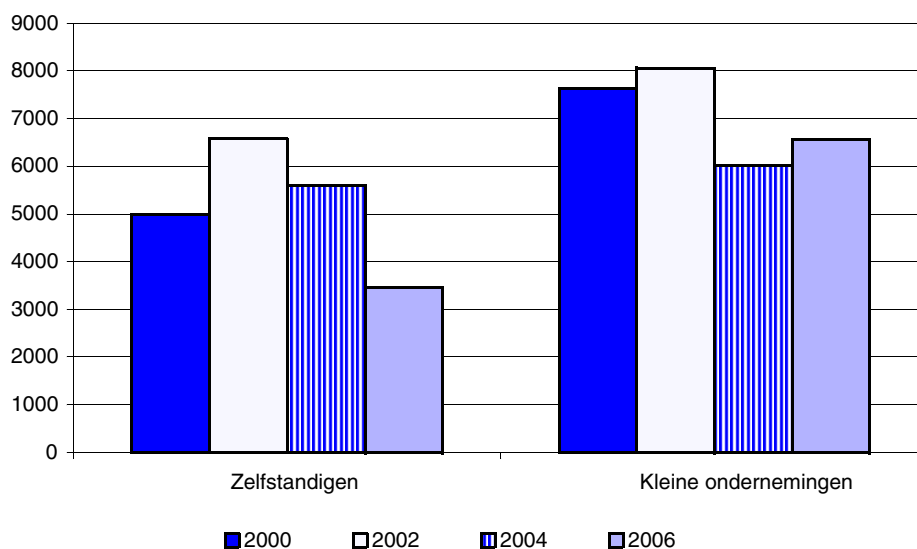
2000 voor de zelfstandigen uit de industrie, de bouwsector en de diensten. Die daling is, zoals blijkt uit figuur 21, vooral toe te schrijven aan een vermindering van de kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet, voor de fiscale administratieve lasten.

**FIGUUR 21 - Evolutie van de gemiddelde kosten per sector en per regelgeving - in % van de omzet**



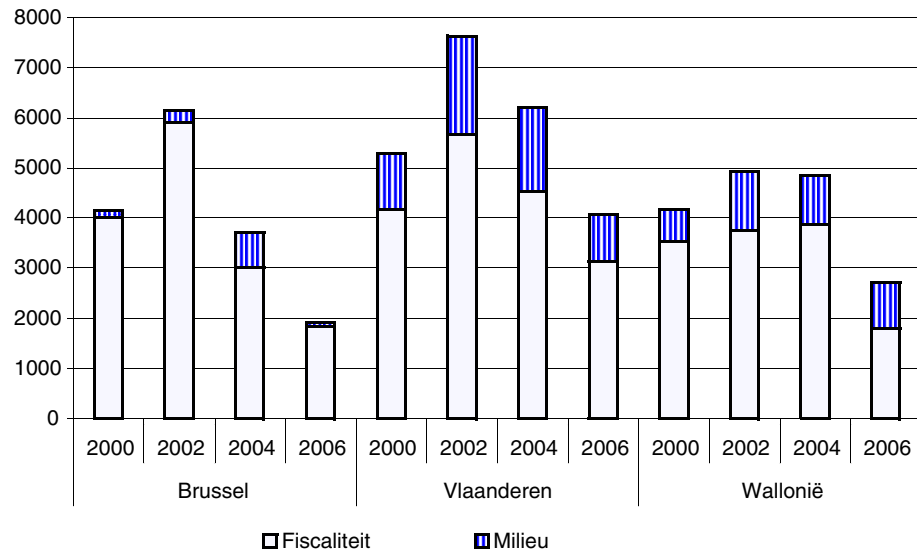
Figuur 22 toont de evolutie van de gemiddelde kosten bij de zelfstandigen en de gemiddelde kosten per werknemer in kleine ondernemingen. Het verschil tussen die kosten, dat in de vorige enquêtes eerder kleiner leek te worden, neemt toe in 2006 waarbij de gemiddelde kosten voor de zelfstandigen verminderen en de gemiddelde kosten per werknemer in kleine ondernemingen stijgen.

**FIGUUR 22 - Vergelijking van de evolutie van de gemiddelde kosten voor de zelfstandigen en de gemiddelde kosten per werknemer in kleine ondernemingen (in euro)**



Zoals blijkt uit figuur 23 is de algemene dalende trend van de gemiddelde kosten van de administratieve lasten ook op regionaal vlak merkbaar. Net als in de vorige enquêtes kennen de Vlaamse zelfstandigen de hoogste administratieve kosten en de Brusselse zelfstandigen de laagste.

**FIGUUR 23 - Evolutie van de gemiddelde kosten per gewest en per regelgevingsdomein (in euro) - Vergelijking 2000-2002-2004-2006**



De mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve lasten over de voorbije twee jaar is dezelfde als bij de ondernemingen<sup>18</sup>: een meerderheid meent dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn in de loop van de voorbije twee jaar. Dat gevoel is toch veel uitgesprokener bij de zelfstandigen dan bij de ondernemingen. Uit de recentste enquête blijkt ook dat dit gevoel van stijgende lasten sterker wordt bij de zelfstandigen: in 2006 vindt 70 % dat de fiscale lasten (sterk) gestegen zijn tegenover 67 % in 2004. 85 % meent dat de administratieve lasten inzake milieu (sterk) gestegen zijn tegenover 81 % in 2004.

Op gewestelijk niveau zijn er minder Brusselse zelfstandigen die menen dat de fiscale lasten in 2006 (sterk) gestegen zijn (45 % tegenover 66 % in 2004). In de overige twee gewesten evolueren de meningen echter nauwelijks. Op het vlak van milieu zijn er ten opzichte van de vorige enquête iets minder Brusselse en Waalse zelfstandigen die de indruk hebben dat er een (sterke) stijging van de lasten is. Bij de Vlaamse zelfstandigen is dat aantal echter groter (87 % tegenover 74 % in 2004).

## 2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen

Bekeken over de vier enquêtes, zijn de zelfstandigen, net zoals de ondernemingen, meer tevreden over de kwaliteit van hun contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgevingen zelf. In het algemeen is de tevredenheidsgraad bij de zelfstandigen stabiel in 2006 ten opzichte van 2004, voor elke regelgeving.

18. Zoals reeds eerder gezegd geeft dit rapport geen enkele verklaring van deze klaarblijkelijke tegenstelling.

**TABEL 27 - De kwaliteit van de regelgeving per domein - in % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling**

	Fiscaliteit				Milieu			
	2000	2002	2004	2006	2000	2002	2004	2006
Meegedeeld vóór de goedkeuring	39	41	40	35	51	39	48	49
Gemakkelijk te begrijpen	22	27	25	27	33	28	31	32
Duidelijke doelstellingen	28	39	34	35	44	39	40	39
Aangepast aan alle omstandigheden	23	31	33	23	24	20	27	24
Tijdig meegedeeld voor naleving	57	49	45	52	54	42	40	45
Goede onderlinge samenhang	29	33	34	30	32	27	34	30
Adequate en duidelijke info	34	36	35	35	40	33	33	39

Bekeken over de vier enquêtes en voor de twee bestudeerde domeinen van regelgeving, blijken de zelfstandigen het meest tevreden te zijn over het feit dat ze op tijd op de hoogte gebracht worden van de regelgevingen zodat ze vlot nageleefd kunnen worden. Dat geldt niet voor 2004 en 2006 voor de milieuregelgeving, waar de hoogste score verkregen wordt voor de bewering 'ter kennis gegeven vóór de goedkeuring'. Er dient ook opgemerkt te worden dat de beste scores toenemen in 2006 ten opzichte van de enquête in 2004. De bekendmaking van de regelgeving blijft, bekeken over de enquêtes, dus de belangrijkste bron van tevredenheid voor de zelfstandigen, maar zij maakt zich minder en minder los van de overige beschouwde aspecten.

Inzake fiscaliteit verandert in 2006 de belangrijkste kritiek van de zelfstandigen. De moeilijkheidsgraad van de regelgeving is vervangen door het gebrek aan flexibiliteit van de regelgeving voor alle situaties. Op het vlak van de milieuregelgeving zijn de zelfstandigen in de eerste plaats ontevreden over het gebrek aan flexibiliteit van de regelgeving die in de vier enquêtes de laagste score behaalt.

Wat de contacten met de administratie betreft, verschilt de mening van de zelfstandigen naargelang van het domein van regelgeving. Tussen 2004 en 2006 gaat de tevredenheidsgraad van de zelfstandigen over hun contacten met de milieu-administratie over het algemeen in stijgende lijn, terwijl de globale tevredenheidsgraad over de contacten met de fiscale administratie stabiel blijft. Hierbij wordt een verbetering vastgesteld voor drie beweringen en een achteruitgang voor vier beweringen. In 2006 hebben de zelfstandigen, net als in de vorige enquêtes trouwens, vooral kritiek op het gebrek aan motivering van de administratieve milieugerelateerde beslissingen. Op fiscaal vlak slaat de grootste kritiek, voor de tweede keer op rij, op de moeilijkheid om met de bevoegde dienst contact op te nemen.

**TABEL 28 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie per regelgevingsdomein - in % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling**

	Fiscaliteit				Milieu			
	2000	2002	2004	2006	2000	2002	2004	2006
Duidelijk tot welke dienst men zich moet wenden	46	47	47	49	44	42	39	44
Vlotte contacten met de bevoegde dienst	46	48	45	42	41	41	37	47
Nauwkeurige antwoorden	46	51	52	55	47	40	37	51
Duidelijk gemotiveerde beslissingen	39	43	48	43	40	35	31	43
Antwoord binnen redelijke termijn	52	58	64	58	49	55	54	66
Dezelfde antwoorden ongeacht de contactpersoon	37	45	47	45	48	45	42	52
De antwoorden voldoen aan de behoefte	53	57	56	63	51	42	50	59

Op fiscaal gebied is men het meest tevreden over het feit dat de informatie die verstrekt wordt, aan de behoeften voldoet. Het aantal positieve antwoorden gaat in 2006 in een duidelijk stijgende lijn. Op het vlak van milieu is men, voor de derde keer op rij, het meest tevreden over het feit dat het antwoord van de administratie binnen de voorziene termijn wordt verstrekt.

Zoals bij de ondernemingen zijn drie vereenvoudigingsdossiers ook terug te vinden in de twee laatste enquêtes voor de zelfstandigen. Er is weinig evolutie te merken in het aantal zelfstandigen dat die drie dossiers kent. De kennis bij de zelfstandigen uit de dienstensector gaat erop vooruit, maar verslechtert bij de zelfstandigen uit de industrie. De elektronische btw-formaliteiten vinden langzaamaan algemene ingang bij de zelfstandigen, behalve bij de zelfstandigen uit de industrie waar het aantal zelfstandigen dat de maatregel kent, daalt van 22 % naar 17 %. De elektronische facturering wordt ook meer toegepast behalve bij de zelfstandigen uit de bouwsector. In 2004 gebruikte 21 % van de zelfstandigen in die sector de maatregel, in 2006 is dat slechts 13 %. De toepassing van de afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten daalt, behalve bij de zelfstandigen in de landbouw. Het aantal zelfstandigen dat tevreden is over die drie maatregelen stijgt in de landbouw en de dienstensector, maar daalt in de industrie en in de bouwsector.

## D. Besluit

De totale kosten van de administratieve lasten voor de ondernemingen en de zelfstandigen steeg tussen 2004 en 2006 met 5,5 %, namelijk van 7,28 miljard euro naar 7,68 miljard euro. Die evolutie vloeit voort uit een uiteenlopende beweging. Enerzijds stijgen de totale kosten bij de ondernemingen duidelijk, anderzijds blijven die kosten bij de zelfstandigen verder dalen sinds 2004. Uitgedrukt in procent van het bbp blijft het totale relatieve gewicht van de administratieve lasten voor de ondernemingen en de zelfstandigen dalen: in 2006 bedroegen ze 2,44 % terwijl dat in 2004 2,57 % was, 3,43 % in 2002 en 3,48 % in 2000.

De stijgende kosten van de administratieve lasten voor de ondernemingen, in absolute waarde, is uitsluitend toe te schrijven aan de hogere kosten van de fiscale administratieve lasten omdat de lasten voor de overige twee bestudeerde regelgevingsdomeinen, namelijk tewerkstelling en milieu, verder blijven dalen sinds de vorige enquête. De zelfstandigen zien een belangrijke daling van de admini-

---

stratieve lasten voor de twee grote domeinen die hen aanbelangen: fiscaliteit en milieu.

De vergelijking van de resultaten van de laatste twee enquêtes toont dat de kosten per werknemer stijgen voor de kleine en middelgrote ondernemingen. Dat is hoofdzakelijk toe te schrijven aan een stijging van de kosten van de fiscale administratieve lasten. De grote ondernemingen daarentegen zien hun gemiddelde administratieve kosten per werknemer dalen dankzij de fiscale regelgeving en, in mindere mate, de regelgeving inzake tewerkstelling. De gemiddelde kosten voor de zelfstandigen, die ook dalen, liggen veel lager dan de gemiddelde kosten per werknemer bij de kleine ondernemingen. Het verschil tussen beiden wordt groter tussen 2004 en 2006.

Op regionaal niveau zet de dalende trend van de gemiddelde kosten per werknemer zich in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest door. Die kosten stabiliseren zich in het Waals Gewest waar de toename van de administratieve lasten van de fiscaliteit meer dan gecompenseerd wordt door de dalende kosten van de overige twee regelgevingsdomeinen. In het Vlaams Gewest stijgen die lasten sterk, enkel door een verzwaring van de fiscale administratieve lasten. De dalende trend is zichtbaar voor de gemiddelde kosten voor de zelfstandigen, ongeacht het gewest. In 2006 laten de Vlaamse zelfstandigen, net zoals in de vorige enquêtes, de hoogste gemiddelde kosten optekenen.

In 2006, net zoals in de vorige enquêtes, menen de zelfstandigen en de ondernemingen vooral dat de administratieve lasten in de loop van de voorbije twee jaar gestegen zijn. In tegenstelling tot wat uit de kwantificeringsoefening blijkt, is die opvatting echter minder uitgesproken en neemt ze af bij de ondernemingen, terwijl die bij de zelfstandigen sterker wordt ten opzichte van de vorige enquête.

In de vier enquêtes zijn de ondernemingen en zelfstandigen veel meer tevreden over de kwaliteit van de contacten met de betrokken administratie dan over de kwaliteit van de regelgevingen zelf. Over de vier enquêtes bekeken, behalen dezelfde beweringen, bij de ondernemingen, de beste scores en die scores worden over het algemeen steeds beter tussen 2004 en 2006. De betere beoordeling over de kwaliteit van de regelgeving en de kwaliteit van de contacten met de administratie is vooral merkbaar voor milieu. De tevredenheidsgraad van de zelfstandigen over de kwaliteit van de regelgeving blijft over het algemeen stabiel in 2006 ten opzichte van 2004 ongeacht het regelgevingsdomein. De opvatting van de zelfstandigen over de kwaliteit van de contacten met de administratie verbetert in 2006 ten opzichte van 2004, voor wat het milieu betreft, terwijl die mening stabiel blijft op fiscaal vlak.







## Besluit

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging, heeft het Federaal Planbureau de kosten van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen van België geschat voor het jaar 2006. Die schatting is uitgevoerd met behulp van een enquête gericht aan een representatieve steekproef van de te bestuderen populatie. Dat is dezelfde techniek als bij de vorige enquêtes waarin de administratieve lasten voor 2000, 2002 en 2004 werden geëvalueerd. Naast het kwantitatieve luik bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik, waarmee de mening van de ondernemingen en de zelfstandigen over de problematiek van de administratieve lasten kan weergegeven worden. Dit rapport heeft als doel om de kwantitatieve en kwalitatieve tendenzen te beschrijven, zonder er de oorzaken van na te gaan. Het geeft dus geen enkele verklaring van de perceptie van de administratieve lasten bij de ondernemingen en de zelfstandigen.

De administratieve lasten die wegen op de ondernemingen in 2006 worden geraamd op 6,5 miljard euro of 2,1 % van het bbp. Voor de zelfstandigen worden zij geschat op 1,2 miljard euro of 0,4 % van het bbp. In vergelijking met de enquête van twee jaar geleden blijkt uit de resultaten voor 2006 dat de totale kosten van de administratieve lasten stijgen. Die evolutie vloeit voort uit enerzijds de duidelijke stijging van de totale kosten voor de ondernemingen en anderzijds de verdere daling van de totale kosten voor de zelfstandigen sinds 2004. Uitgedrukt in percentage van het bbp, blijft het relatieve totale gewicht van de administratieve lasten voor de ondernemingen en de zelfstandigen verder dalen. Het bedraagt 2,44 % in 2006, terwijl dat in 2004 2,57 % was, in 2002 3,34 % en in 2000 3,48 %. Toch dient er aangestipt te worden dat het om een raming gaat die een grootteorde weergeeft en geen exact cijfer van het gewicht van de administratieve lasten, zoals de omvang van de betrouwbaarheidsintervallen van de resultaten illustreren.

Van de drie regelgevingsdomeinen die in de enquête aan de ondernemingen wordt voorgelegd, heeft de fiscale regelgeving het grootste aandeel in de totale administratieve kosten en heeft de milieuregelgeving het kleinste aandeel. Van de twee regelgevingsdomeinen die in de enquête aan de zelfstandigen aan bod komen, zorgt de fiscale regelgeving voor het grootste deel van de kosten voor de administratieve lasten.

Zoals in de vorige enquêtes lijken de kleine ondernemingen het meest getroffen te worden door de administratieve lasten, ongeacht of het gewicht van de lasten gemeten wordt in percentage van de omzet of per werknemer. Bij een vergelijking van de resultaten van de laatste twee enquêtes, wordt aangetoond dat de kosten per werknemer voor kleine en middelgrote ondernemingen vooral stijgen door de hogere kosten van de fiscale administratieve lasten. De grote ondernemingen daarentegen zien de gemiddelde administratieve kosten per werknemer dalen

dankzij de fiscale regelgeving en in mindere mate dankzij de regelgeving inzake tewerkstelling. De gemiddelde kosten bij de zelfstandigen vertonen ook een dalende trend, maar blijven sterk onder de gemiddelde kosten per werknemer bij kleine ondernemingen. Het verschil tussen beide kosten wordt groter tussen 2004 en 2006.

Op regionaal niveau zouden de Vlaamse ondernemingen en zelfstandigen de hoogste gemiddelde administratieve kosten dragen, de Brusselse ondernemingen en zelfstandigen de laagste. In termen van evolutie blijven de gemiddelde kosten per werknemer verder dalen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, stabiliseren ze zich in het Waals Gewest en stijgen ze sterk in het Vlaams Gewest, enkel door de zwaardere fiscale administratieve kosten. De dalende trend van de gemiddelde kosten voor de zelfstandigen is duidelijk zichtbaar, ongeacht het gewest.

Uit de vier enquêtes blijkt dat de zelfstandigen en de ondernemingen overwegend de indruk hebben dat de administratieve lasten, ongeacht het regelgevingsdomein, (sterk) gestegen zijn in de loop van de voorbije twee jaar. Zowel voor de zelfstandigen als voor de ondernemingen betreft het hier in het bijzonder de milieuregelgeving. Ongeacht het regelgevingsdomein en in tegenstelling tot de cijfermatige evaluatie, is de opvatting over de evolutie van de administratieve lasten, globaal genomen, pessimistischer bij de zelfstandigen dan bij de ondernemingen.

Naast het kwantitatieve luik, bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarmee de mening van de ondernemingen en de zelfstandigen over de problematiek van de administratieve lasten en over het vereenvoudigingsproces kan weergegeven worden.

Een vaststelling die in de vier enquêtes zowel bij de ondernemingen als bij de zelfstandigen naar voren komt, is dat men in het algemeen meer tevreden is over de contacten met de betrokken administratie dan over de regelgeving zelf. Voor alle domeinen van regelgeving zijn de ondernemingen en de zelfstandigen relatief tevreden over de openbaarheid van de regelgeving. Ze hebben allebei het meest kritiek op het gebrek aan flexibiliteit van de regelgevingen waardoor ze niet in alle omstandigheden kunnen toegepast worden. Uitzondering hierop is de fiscale regelgeving en de regelgeving voor tewerkstelling voor de ondernemingen. Hier luidt de grootste kritiek dat de regelgevingen geen onderlinge samenhang hebben. De betere opvatting van de ondernemingen over de kwaliteit van de regelgeving en de kwaliteit van de contacten met de administratie is vooral zichtbaar voor de milieuregelgeving. De tevredenheidsgraad van de zelfstandigen over de kwaliteit van de regelgeving blijft echter over het algemeen stabiel in 2006 ten opzichte van 2004, ongeacht het regelgevingsdomein. De opvatting van de zelfstandigen over de kwaliteit van de contacten met de administratie is gunstiger in 2006 in vergelijking met 2004. Dat geldt voor de milieuregelgeving, maar voor de fiscale regelgeving verandert die mening niet.

De kennis over de vereenvoudigingsdossiers die ter beoordeling aan de ondernemingen en de zelfstandigen worden voorgelegd, is afhankelijk van de grootte van de onderneming: kleine ondernemingen kennen de dossiers minder goed dan de grote ondernemingen en de zelfstandigen kennen de dossiers minder goed dan de kleine ondernemingen.

Het nationale vereenvoudigingsdossier dat door de grote meerderheid van de kleine en middelgrote ondernemingen gekend is, betreft de elektronische btw-formaliteiten. Bij de grote ondernemingen kaapt de elektronische aangifte van personeelsgegevens de hoofdprijs weg. Ongeacht de grootte van de onderneming, wordt de elektronische aangifte van personeelsgegevens het meest gebruikt, maar het aantal ondernemingen dat de maatregel kent en gebruikt stijgt naargelang van de ondernemingsgrootte. Het andere dossier met elektronische overdracht, namelijk de elektronische btw-formaliteiten, wordt veel minder toegepast door de ondernemingen, ongeacht de ondernemingsgrootte. De tevredenheidsgraad van de ondernemingen die de voorgelegde dossiers toepassen, is erg hoog. De hoogste tevredenheidsgraad wordt behaald voor de elektronische aangifte van personeelsgegevens, ongeacht de ondernemingsgrootte.

De twee nationale dossiers die het meest gekend zijn bij de zelfstandigen, ongeacht hun activiteitensector, is de elektronische facturatie en de elektronische btw-formaliteiten. Het vereenvoudigingsdossier dat het meest bruikbaar is voor de zelfstandigen, is dat van de elektronische btw-formaliteiten. Uitzondering hierop zijn de zelfstandigen uit de industrie voor wie de elektronische facturatie het meest bruikbare dossier is. Dat dossier scoort ook het beste bij de zelfstandigen uit de bouwsector en uit de landbouwsector.

Er werd één vereenvoudigingsdossier van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorgelegd. Het gaat om het opstellen van een elektronische databank van subsidies die aan ondernemingen en zelfstandigen worden gegeven. Hoewel weinig Brusselse ondernemingen en zelfstandigen die databank kennen en gebruiken, zijn zij die de databank gebruiken daarentegen helemaal tevreden over de werking ervan. Van de drie dossiers van het Waals Gewest die werden voorgelegd, is het gekendste veruit het formulier 'tewerkstellingspremie'. Dat dossier blijkt voor de ondernemingen ook het bruikbaarste en het meest gebruikte. De tevredenheidsgraad over het gebruik ervan is erg hoog. Het dossier dat daarentegen het meest gebruikt wordt door de zelfstandigen is de publicatie op internet van de aankondigingen van overheidsopdrachten. Hierover wordt een goede tevredenheidsgraad gehaald. De integratie van opleidings- en adviescheques voor kmo's is in het Vlaams Gewest het best gekende dossier van de drie die voorgelegd werden. Maar het dossier dat, zodra het gekend is, gebruikt wordt door het grootste aantal ondernemingen en zelfstandigen, is de formulierensite waarvan het gebruik een erg hoge tevredenheidsgraad oproept.

Van de voorgestelde vereenvoudigingsdossiers geven de zelfstandigen in hun geheel het meest steun aan de oprichting van een algemene infolijn over de gewestelijke bevoegdheden. Hun keuze valt daarna op de vermindering en vereenvoudiging van statistieken en voegt zich daarmee bij de keuze van de ondernemingen.





## Bijlage 1: Definitie van de administratieve lasten per regelgevingsdomein

Elke enquête is vergezeld van een toelichtingsnota waarin voor de ondernemingen of de zelfstandigen een duidelijke omschrijving wordt gegeven van de administratieve lasten. Die bijlage omvat de definitie van de administratieve lasten voor elk beschouwd regelgevingsdomein, zoals ze bij de enquête gevoegd is.

Met de administratieve lasten in het kader van de fiscale regelgeving worden de administratieve verplichtingen bedoeld die betrekking hebben op de fiscale situatie van de onderneming, namelijk:

- btw (aangiften, listings ...),
- vennootschapsbelasting (aangiften, afschrijvingstabellen, aanvraag voor fiscale aftrek voor investeringen,...),
- personenbelasting voor de zelfstandigen (aangiften, bijlagen,...), voorafbetalingen,
- onroerende voorheffing, en roerende voorheffing op dividenden en obligatieleningen (aangiften, zegelrecht, licenties, vergunningen, patenten,...),
- belasting op kapitaalbreng,
- douanerechten en accijnzen,
- gemeente- en regionale belastingen (heffing op drijfkracht,...).

De administratieve kosten zijn de kosten verbonden aan de procedures en verplichtingen die de overheid oplegt aan de ondernemingen en die ze ofwel zelf vervullen ofwel uitbesteden aan externe diensten om de fiscale regelgeving na te leven. Ze omvatten zowel de tijd als de middelen die het personeel zelf of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren en om de vereiste formulieren voor de administratie in te vullen. Het betalen van heffingen en belastingen op zich mag dus niet beschouwd worden als administratieve kosten die voortvloeien uit de toepassing van de fiscale regelgeving. De impact van alle fiscale regelgevingen die wegen op de ondernemingen moet worden onderzocht, ongeacht hun oorsprong (lokale, provinciale, gewestelijke, nationale of internationale instantie).

Onder milieuregelgeving vallen de administratieve verplichtingen en formaliteiten (vergunningen, licenties, milieuverslagen, aangifte-, meldings-, etikettering- en rapporteringsverplichtingen) over:

- uitstoot/lozing, straling, ionisatie,
- waterverbruik, water- en luchtvervuiling, kwaliteitsnormen voor lucht,
- hantering van gevaarlijke stoffen, het gebruik van meststoffen,
- afvalverwerking, bodemsanering,

- milieuproductnormen en kwaliteitsnormen van de producten, regelgevingen inzake producten en productieprocessen,
- milieuvergunningen en ruimtelijke ordening, milieueffectenrapportering,
- milieuheffingen en -belastingen.

De administratieve kosten inzake milieu komen van de procedures en formaliteiten die de onderneming ofwel zelf voor haar rekening neemt, ofwel uitbesteedt aan externe diensten om de milieuregelgeving te kunnen naleven. Ze omvatten de tijd en middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de informatie te verzamelen, te behandelen, voor te stellen of te bewaren en om de formulieren in te vullen die de administratie vereist.

De administratieve kosten omvatten dus niet de belastingen en taksen die effectief betaald zijn, de uitgaven in kapitaal of de betalingen voor machines, uitrustingsgoederen en overige productiefactoren, opgelopen bij de productie- of verkoopactiviteiten van de onderneming opdat ze in orde zou zijn met de milieuregelgeving. De impact van alle milieuregelgevingen die wegen op de onderneming, dient geëvalueerd te worden, ongeacht hun herkomst (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).

Onder administratieve lasten ten gevolge van de arbeidsregelgeving worden de administratieve verplichtingen verstaan die betrekking hebben op de volgende elementen:

- aanwerving en ontslag van loontrekkenden,
- sociale documenten, verplichtingen in verband met arbeidsvoorwaarden,
- aangiftes inzake sociale bijdragen en sociale risico's gedekt door de sociale zekerheid,
- verplichte melding van statistische gegevens inzake tewerkstelling.

De administratieve lasten komen overeen met de procedures en formaliteiten die de relaties met de overheden bepalen. De onderneming neemt die procedures en formaliteiten ofwel zelf voor haar rekening ofwel doet ze een beroep op een externe dienst om de regelgeving inzake tewerkstelling na te leven. Ze omvatten de tijd en de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de informatie te verzamelen, te behandelen, voor te stellen of te bewaren en om de formulieren in te vullen die de administratie vereist. De effectieve betaling van de loonvoorheffing en de socialezekerheidsbijdragen mogen dus niet in aanmerking worden genomen. De impact van alle regelgevingen inzake tewerkstelling die op de onderneming wegen dient geëvalueerd te worden, wat hun herkomst ook is (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).



## Bijlage 2: Schattingsmethode

De totale kosten van de administratieve lasten zijn alle middelen, uitgedrukt in euro, die de ondernemingen en de zelfstandigen besteden opdat ze kunnen voldoen aan de administratieve vereisten inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling (dit laatste enkel voor de ondernemingen). Concreet zijn die totale kosten de som van de interne en externe kosten voor de bestudeerde domeinen van regelgeving.

De interne kosten zijn de loonkosten voor het aantal uren dat binnen het bedrijf of door de zelfstandige besteed wordt aan het invullen van formulieren. De externe kosten omvatten de uitgaven gedurende één jaar aan externe diensten om de regelgeving na te komen.

De berekening van de totale kosten voor de volledige populatie van ondernemingen en zelfstandigen gebeurt in verschillende stappen. Eerst worden de interne en de externe

kosten per domein van regelgeving en per klasse ondernemingen en zelfstandigen opgeteld. Vervolgens worden de totale kosten per klasse voor de verschillende domeinen opgeteld (de som van drie domeinen bij de ondernemingen en de som van twee domeinen bij de zelfstandigen). Dat totaal aan kosten per klasse wordt dan gebruikt voor de extrapolatie naar de totale populatie van ondernemingen en zelfstandigen. Hierbij wordt rekening gehouden met de verdeling van de populatie van ondernemingen en zelfstandigen per klasse zoals de onderstaande tabellen aantonen.

In deze studie omvat het begrip 'ondernemingen' alle ondernemingen en zelfstandigen die ten minste één werknemer in dienst hebben. De stratificatie van de ondernemingen gebeurt hier volgens ondernemingsgrootte en activiteitssector.

**TABEL 29 - Aantal ondernemingen in België in december 2006**

Ondernemingstype	Klasse	Aantal ondernemingen
Verwerkende nijverheid 1-9 werknemers	S <sub>11</sub>	13 501
Verwerkende nijverheid 10-249 werknemers	S <sub>21</sub>	6 334
Verwerkende nijverheid > 249 werknemers	S <sub>31</sub>	352
Diensten 1-9 werknemers	S <sub>12</sub>	155 682
Diensten 10-249 werknemers	S <sub>22</sub>	27 182
Diensten > 249 werknemers	S <sub>32</sub>	744
Totaal		203 795

Bron: Directoraat Generaal Statistiek en Economische Informatie (DGSEI)

De 'zelfstandigen' omvatten zelfstandigen zonder personeel en de vrije beroepen. Die populatie wordt onderverdeeld volgens de NACE-BEL code.

**TABEL 30 - Aantal zelfstandigen<sup>1</sup> in België in december 2006**

Type zelfstandige	Klasse	Aantal zelfstandigen
Landbouw & visserij - NACE groep A, B en C	S <sub>91</sub>	55 618
Industrie - NACE groep D, E	S <sub>92</sub>	17 281
Bouwnijverheid - NACE groep F	S <sub>93</sub>	42 881
Diensten - NACE groep G, H, I, J, K, M, N en O	S <sub>94</sub>	294 586
Totaal		410 366

Bron: Directoraat Generaal Statistiek en Economische Informatie (DGSEI)

Het globale antwoordpercentage op de enquêtes is 19,4 % voor de ondernemingen en 12,3 % voor de zelfstandigen. De resultaten van de enquête zijn statistisch significant zoals blijkt uit tabel 36 die de resultaten met hun 90 %-betrouwbaarheidsinterval weergeeft.

**TABEL 31 - Schatting van de totale kosten en het betrouwbaarheidsinterval per klasse (in euro)**

Klasse	Totale kosten	90 % betrouwbaarheidsinterval
Ondernemingen:		
Industrie - klein	287 176 220	43 644 121 - 530 708 319
Industrie - middelgroot	416 321 072	241 689 091 - 590 953 053
Industrie - groot	161 737 069	69 814 638 - 253 659 499
Diensten - klein	3 338 480 407	1 600 132 003 - 5 076 828 811
Diensten - middelgroot	2 126 153 366	199 021 771 - 4 053 284 961
Diensten - groot	160 637 004	99 109 115 - 222 164 893
Totaal	6 490 505 138	2 253 410 739 - 10 727 599 537
Zelfstandigen:		
Landbouw	231 825 428	138 746 821 - 324 904 035
Industrie	36 783 843	3 148 601 - 70 419 085
Bouw	184 664 803	71 955 211 - 297 374 396
Diensten	776 646 437	569 156 355 - 984 136 519
Totaal	1 229 920 511	783 006 987 - 1 676 834 034

1. A= landbouw, jacht en bosbouw, B= visserij, C= winning van delfstoffen, D= industrie, E= productie en distributie van elektriciteit, gas en water, F= bouwnijverheid, G= groot- en kleinhandel, reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen, H= hotels en restaurants, I= vervoer, opslag en communicatie, J= financiële instellingen, K= onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven, M= onderwijs, N= gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, O= gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten.





## Bijlage 3: Sensitiviteitsanalyse

Tabel 32 geeft de totale kosten van de administratieve lasten in 2006 in de veronderstelling dat het aantal ondernemingen en zelfstandigen ongewijzigd zou zijn ten opzichte van 2004.

Tussen 2004 en 2006 is het aantal ondernemingen iets toegenomen, namelijk van 199 008 eenheden tot 203 759 eenheden, wat een stijging van 2,4 % is. De totale kosten van 2006 die werden geëxtrapolerd met de populatie van 2004 zijn dus logischerwijze lager dan die berekend met de populatie van 2006. Het effect van de toename van de bedrijvenpopulatie tussen 2004 en 2006 verklaart 30 % van de stijging van de totale kosten van de administratieve lasten die op de ondernemingen wegen.

Het aantal zelfstandigen daarentegen is tussen 2004 en 2006 gedaald met 7,2 %, namelijk van 442 368 eenheden tot 410 366 eenheden. De totale kosten van 2006 berekend met de populatie van het jaar 2004 zijn dus logischerwijze hoger dan de totale kosten van 2006 die berekend zijn met de populatie van 2006. De evolutie van de populatie van zelfstandigen tussen de twee enquêtes verklaart 7,5 % van de daling van de totale kosten van de administratieve lasten die tussen 2004 en 2006 op de zelfstandigen wegen.

**TABEL 32 - Sensitiviteitsanalyse: gemiddelde totale kosten in 2006 geëxtrapolerd naar de populatie van 2004**

Klasse	Totale kosten 2004	Gemiddelde totale kosten 2004 x Populatie 2000
<b>Ondernemingen:</b>		
Industrie - klein	287 176 220	307 085 630
Industrie - middelgroot	416 321 072	424 537 071
Industrie - groot	161 737 069	164 034 470
Diensten - klein	3 338 480 407	3 344 763 566
Diensten - middelgroot	2 126 153 366	1 661 140 425
Diensten - groot	160 637 004	117 239 104
Totaal	6 490 505 138	6 018 800 266
<b>Zelfstandigen:</b>		
Landbouw	231 825 428	229 466 242
Industrie	36 783 843	39 957 543
Bouw	184 664 803	191 817 814
Diensten	776 646 437	854 198 770
Totaal	1 229 920 511	1 315 440 368





## **Bijlage 4: De vragenlijst gericht naar de ondernemingen over de administratieve lasten inzake fiscaliteit**

## Nationale enquête over de kosten van de fiscale regelgeving

Met deze enquête willen we de administratieve lasten ramen die **in 2006** ten laste vielen van de Belgische ondernemingen en de zelfstandigen.

De resultaten van deze enquête zullen worden gebruikt voor het versnellen van de administratieve vereenvoudiging in ons land. De federale en regionale regeringen hechten hieraan immers veel belang. Daarom bezorgen wij u deze vragenlijst. Wij willen immers uw mening kennen over de al doorgevoerde vereenvoudigingen en weten waar we nog bijkomende inspanningen moeten leveren. Deze enquête geeft u nu de kans om het beleid betreffende administratieve vereenvoudiging bij te sturen daar waar u het nodig acht.

Aangezien slechts een klein aantal ondernemingen deze vragenlijst krijgt, zijn uw antwoorden zeer belangrijk voor de betrouwbaarheid van de resultaten.

U kunt antwoorden:

- ofwel via onze webstek:  
<http://www.enquetes.be/entfis/nl>  
In dat geval moet u de User Id en het paswoord ingeven dat u hieronder vindt:

<http://www.enquetes.be/entfis/nl>

User Id

Password

- ofwel via de post met de bijgevoegde gefrankeerde enveloppe.

Wij danken u reeds voor de tijd die u vrijmaakt om deze vragenlijst te beantwoorden. Het invullen van de enquête via mail zal ongeveer 20 minuten vragen en op papier ongeveer 30 minuten. De uiterste datum waarop de enquête ons moet bereiken is **31 augustus 2007**. Uw antwoorden worden **strikt vertrouwelijk** behandeld en worden **enkel gebruikt in het kader van deze enquête**.

Met dank voor uw medewerking.

## HOE DEZE ENQUETE INVULLEN?

Deze enquête gaat over de administratieve lasten gemaakt in uw onderneming voor het toepassen van de **fiscale regelgeving**.

### 1. Wat bedoelen we met de administratieve lasten van de fiscale regelgeving?

Met de administratieve lasten van de fiscale regelgeving bedoelen wij alle administratieve verplichtingen en formaliteiten die voortvloeien uit de regelgeving inzake:

- de btw (aangifte, btw-listing,...);
- de vennootschapsbelasting (aangifte, afschrijvingstabellen, aanvraag voor investeringsaftrek,...);
- de personenbelasting voor de zelfstandigen (aangifte, bijlagen,...), de voorafbetalingen;
- de onroerende voorheffing en de roerende voorheffing op dividenden en obligatieleningen (aangifte, zegelrecht, licenties, vergunningen, patenten,... );
- de belasting op kapitaalbreng;
- de douanerechten en de accijnzen;
- de gemeente- en de gewestbelastingen (belasting op drijfkracht, ...).

### 2. Welke administratieve lasten komen in aanmerking?

De bedoelde administratieve lasten zijn de kosten, die door uw onderneming of door een derde worden gedragen, voor het naleven van de procedures en formaliteiten opgelegd door de fiscale regelgeving. Ze omvatten zowel de tijd als de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben voor het begrijpen van de regelgevingen, het verzamelen, het verwerken, het indienen en bewaren van de gevraagde inlichtingen alsook voor het invullen van de administratieve formulieren.

**De verschuldigde belastingen worden dus niet beschouwd als administratieve kosten voor het toepassen van de fiscale regelgeving.**

Wij vragen u de administratieve lasten te ramen van alle fiscale regelgevingen die betrekking hebben op uw onderneming, ongeacht hun oorsprong (gemeentelijk, provinciaal, gewestelijk, nationaal of internationaal).

### 3. Wie moet deze vragenlijst invullen?

- Behoort uw onderneming tot een groep of een holding, of heeft ze **meerdere vestigingen in België**, beantwoord de enquête dan uit hoofde van de groep, de holding of al de vestigingen.
- Maakt uw onderneming deel uit van een internationale groep of heeft ze ook vestigingen in het buitenland, **geef dan alleen de administratieve lasten voor de activiteiten in België**.

## DEEL A: GEGEVENSFICHE VAN DE ONDERNEMING

*De hierna gevraagde gegevens zijn nog niet beschikbaar voor alle ondernemingen en zijn nodig voor het correct verwerken van uw antwoord.*

A1. **Wat is de voornaamste activiteit van de onderneming?**

- Industriële (NACE-BEL activiteiten nomenclatuur afdeling 15 tot en met 37)
- Andere activiteit

A2. **Hoeveel personen waren er in december 2006 tewerkgesteld?**

Totaal

A3. **Wat is de omzet, in euro (exclusief btw), van het jongste boekjaar (jaar 2006)?**

Omzet

**DEEL B: ADMINISTRATIEVE LASTEN VAN DE FISCALE REGELGEVINGEN IN 2006**

- B1. **Hoeveel tijd hebben het personeel en de directie van uw onderneming in 2006 nodig gehad om te beantwoorden aan de administratieve verplichtingen inzake fiscale regelgevingen?**

Aantal uren

- B2. **Wat zijn de jaarlijkse kosten in euro, van de uren die het personeel en de directie hebben besteed aan de administratieve verplichtingen inzake fiscale regelgeving?**

Kosten in euro

- B3. **Hoeveel heeft uw onderneming in 2006 betaald aan externe diensten om de administratieve verplichtingen van de fiscale regelgeving na te komen?** (Neem in uw raming alle uitgaven op voor het gebruik van diensten van derden die geen deel uitmaken van uw onderneming zoals boekhouders, advocaten en consultants, externe diensten ter voorkoming van risico's, de aankoop van gespecialiseerde publicaties nodig voor het naleven van de regelgeving.)

Uitgaven in euro





- C4. Hieronder vermelden we een aantal vereenvoudigingen en e-govtoepassingen die door de federale overheid en de gewesten werden gerealiseerd om de administratieve lasten voor uw onderneming te verminderen. Kunt u voor al die vereenvoudigingen aanduiden of u ze kent of gebruikt en of u er tevreden over bent.

	Kent u ze?	Van toepassing op uw bedrijf?	Gebruikt u ze?	Bent u tevreden?
1. Elektronische facturering	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
2. Veralgemeende afschaffing van het bijeenroepen van de algemene vergadering via de pers	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
3. Afschaffing van bepaalde papieren attesten voor overheidsopdrachten	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
4. Elektronische aangifte van personeelsgegevens (multifunctionele aangifte bij de Sociale Zekerheid - DMFA- en de elektronische aangiften van de sociale risico's -ASR-)	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
5. Elektronische btw-formaliteiten	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
6. Databank (ECOSUBSIBRU) (Brussel)	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
7. "Doe de kmo-toets" (Wallonië)	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
8. Formulier "tewerkstellingspremie" (Wallonië)	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
9. Publicatie op internet van de aankondigingen van overheidsopdrachten (PAM site) (Wallonië)	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
10. Integrale milieubalans (Vlaanderen)	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
11. Integratie opleidings- en adviescheques voor kmo's (BEA) (Vlaanderen)	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee
12. Formuliersite (Vlaanderen)	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee	Ja/Nee

- C5. Hoe belangrijk vindt u de volgende voorstellen voor het verder verlagen van de administratieve lasten voor uw onderneming? (Slechts 1 vakje per regel aankruisen)

	Helemaal niet belangrijk	Weinig belangrijk	Belangrijk	Zeer belangrijk	Geen mening
1. Het vereenvoudigen van de procedure voor het tewerkstellen van buitenlandse werknemers	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
2. Het uitbreiden van de administratieve opdrachten van de ondernemingsloketten	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
3. Het verminderen en vereenvoudigen van statistieken	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
4. Het vereenvoudigen van de afgifte van de certificaten van oorsprong	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5. Elektronische maaltijdcheques	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6. Het opvolgen van elektronische dossiers	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7. Het invoeren van niet-verlengbare termijnen in procedures	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8. Het vervangen van het versturen van alle vereiste bewijsstukken door een verklaring op eer	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9. Een ondernemingsite	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10. Een algemene infolijn over de gewestelijke bevoegdheden	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

Basisinlichtingen (facultatief)  
STRIKT VERTROUWELIJK

Gelieve de contactgegevens te vermelden van de persoon die de vragenlijst heeft ingevuld.

Naam:

Functie:

Telefoonnummer:

Faxnummer:

E-mailadres:

Wenst u een exemplaar van het syntheseverslag van dit project?

Ja

Nee

Tot hier de vragenlijst.

Dank u voor de medewerking!

*Voor alle inlichtingen in verband met deze enquête, gelieve u te wenden tot:*

Enquête over de administratieve lasten 2006  
Federaal Planbureau  
Kunstlaan 47-49  
1000 Brussel

Jaak Floridor

☎ 02-507.74.36

E-mail: [enquetes@plan.be](mailto:enquetes@plan.be)